

2010 m. gruodžio 10 d., penktadienis

Nr. 43–44 (919–920) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

2

Lietuvos ir Baltarusijos kultūriniai ryšiai

5

Konferencija Lietuvos baleto 85-mečiui

6

„Planeta“ ŠMC vitrinoje

8

Amsterdamo dokumentinių filmų festivalis

Gerbiamieji skaitytojai,

Tikimės, kad kitąmet ir vėl bendrausime su Jumis kas savaitę.

Tikimės išlikti, jeigu paremsite „7 meno dienas“ jas užsiptrenumeruodami. Platinimas spaudos kioskuose – beprasmiškas, nes beveik viskas atitenka tarpininkui.

Todėl, ragindami Jus užsisakyti savaitraštį visiems metams, mažiname prenumeratos kainas iki 1 Lt 90 ct. už numerį.

Prenumeratos kaina mėnesiui – 8 Lt, metams – 80 Lt.

Prašome prenumeruoti „7 meno dienas“ ir interneto skaitytojus.

Kuo Jūsų daugiau, tuo didesnis šansas mums.

Padovanokite prenumeratą savo draugams – iki Kalėdų lieka vis mažiau laiko.

Prenumeratą priima visi pašto skyriai ir interneto tinklalapis www.post.lt

Sergejus Šabochinas. Iš serijos „Ir nieko neliko“. 2009 m.

Iš Baltarusijos naujienų nėra

Paroda „Durys atsidaro? Baltarusių menas šiandien“ Šiuolaikinio meno centre

Monika Krikštopaitė

„No news from Belarus“ – taip vadinas Aleksanderio Komarovo darbas – tai faksograma, ant kurios tik tiek ir parašyta. Tačiau šio užrašo visiškai užtenka, kad apibendrintum šalies situaciją, taip pat ir parodą Vilniuje.

Kaip tik prieš šios atidarymą klausiausi radijo laidos. Vienas kalbėtojas dėstė, kad jei mes, Lietuva,

norime būti įdomūs pasauliui, galėtume domėtis dar labiau rūpęsčio stokojančiomis šalimis. Pavyzdžiu, rengti pasaulinius kongresus Albanijos, Čečenijos, Afrikos šalių, Šiaurės Korėjos ir panašiais klausimais. Kiek tai sutelktų veiklos ir dėmesio! Juk ir patiemis mums darabar ypač švelnijus jausmus sukelia Islandijos vardas, nes ji pirmoji pripažino mūsų Nepriklausomybę. Sąmoninguumas, dalyvavimas šalių bendruome-

neje pagaliau nuvilkę mums tuos aukos ir pagalbos prašytojos drabuželius, paverstų aktyviais dalyviais, ką jau kalbėti apie lėšų pritraukimą. Sakytis, pritrauktų ir pavojų. Galbūt, tačiau kam gi įdomūs mes, o juo labiau mūsų problemos? Visi jų turi.

Todėl išgirdusi apie Šiuolaikinio meno centre rengiamą Baltarusijos

NUKELTA | 7 PSL.

Kaimynas ir kitas

Pokalbis apie Lietuvos ir Baltarusijos kultūrinius, akademinius ir meninius ryšius

Nuo 2005 m. Lietuvoje veikia iš Minsko persikelės Europos humanitarinis universitetas (EHU), Šiuolaikinio meno centre dabar vyksta baltarusių meno paroda „Durys atsidaro? Baltarusių menas šiandien“. Esame kartu ir kaimynai, ir kiti. Kartais žiūrime ne vieni į kitus, o stengiamės kurti savo santiukius pagal įsivaizduojamą „Vakaru“ žvilgsnį. Kokios bendradarbiavimo strategijos produktyvios, kokie projektai pavyko? Kalbamės su vizualiosios kultūros ir kino tyrinėtoja, EHU profesore Almira Usmanova, parodų kuratore iš Berlyno Lena Prenc ir ŠMC kuratore Julija Fomina. Pokalbio dalyvės dėsto Europos humanitariniame universitete.

Almira Usmanova: Mano nuomone, geriausiai pavykš bendras projektas yra EHU. Jis nebūtų įvykęs, jei ne Lietuvos parama – ne tik valsstybės. Užsienio reikalų ministerijos, bet ir mūsų kolegų. Po penkerių metų gyvenimo Vilniuje EHU pagaliau pradėjo jaustis kaip namie – jau ne kaip universitetas tremtyje, o kaip aukštostoji mokykla, kuriai atsirado vėčias Lietuvos kultūrinėje ir akademinėje terpėje. Kol nebuvu EHU, Vilniuje nebuvu tokios platformos, kurioje galėtų vykti įvairaus pobūdžio kultūriniai mainai. Jei EHU šią funkciją vykdė, tai tikriausiai tokiai ir yra pagrindinė mūsų būvimo Vilniuje prasmė. Pažiūstu daug žmonių, kurių kelias į Lietuvą, arba atvirkšciai – lietuvių kelias į Baltarusiją, čia per universitetą. Kad stiprėtų mūsų kultūriniai ir akademiniai ryšiai, turi būti tokiai susitikimo platformų. O kai jums tai atrodo?

Laima Kreivytė: EHU pastebimas Lietuvos kultūriname kraštovaizdyje: jis ne tik sustiprino lietuvių ir baltarusių ryšius, bet ir praplėtė tarptautinį kontekstą. Pavyzdžiu, į vizualiosios kultūros seminarus Šiuolaikinio meno centre jūs kviečiate Jamesą Elkinsą, Jeanette Wolff, Levą Manovičių. Ir mes kartu diskutuojame aktualiomis temomis. EHU rengia ne tik edukacinius projektus: universitete įkurtas projektų centras „LitPro“ organizuoja seminarus, parodas, susitikimus su menininkais. Tie ryšiai jokiui būdu nėra vienpusiai.

Lena Prenc: Vilniaus meninis gyvenimas, meninė aplinka pastaraisiais metais kaip tik išsilaisvinė į vakarietiško žvilgsnio. Po „perestroikos“, 9-ojo dešimtmecio pradžioje, visos Rytų Europos šalys, tarp jų turbūt ir VDR, buvo meninė susipažinusios su Šiuolaikinio Vakarų menu. Norėjosi užpildyti spragą, pažiūrėti, kas gi yra už „geležinės uždangos“. Todėl organizuota tiek daug Amerikos, Vakarų Europos meno parodų. Ir kai tos intelektualios tam tikrų meno kryp-

čių ir temų spragos buvo užpildyti, tada nukreipėme žvilgsnį vien į kitus. Tas buvo jaučiamas gal prieš 8 metus. Aš tuo metu dirbau Leipcigo Šiuolaikinio meno muziejuje, projekte „Kultūros teritorijos“ – jie rodė Rytų Europos meną dvejus metus iš eilės. Tie menininkai, kurie buvo pristatyti kaip kažkas neprastai naujo, po keletų metų buvo įtrašyti į tarptautinio Šiuolaikinio meno kontekstą. Tada per asmeninius kontaktus, per ryšius tarp kuratorių, menininkų Vokietijoje, Lenkijoje, Čekijoje susidomėta Baltarusijos menu.

L. K.: Dabar vadovauji Šiuolaikinio meno studijų centrui EHU, koks yra jo kryptys?

L. P.: Mes jį pavadinome Šiuolaikinio meno studijų centrū, nes, viši pirma, neturime savo patalpu, antra, net nebandome konkuruoti nei su ŠMC, nei su numatomais Šiuolaikinio meno centrū Minske. Mes kalbame apie tyrimus ir apie tai, kokias mūsų pačių spragą reikiā užpildyti. Trūksta teorinės medžiagos, kuri jau yra virtus Šiuolaikinio meno kanonais, studijų ir kuratorinės veiklos praktikos. Ta norėtume padaryti per paskaitas, dirbtuvės, susitikimuose su žmonėmis. Siekiame baltarusių menininkų pakviesi ne vieną, o kartu, pa-

dių laboratoriją, kurioje įdiegtos paskutinės technikos naujovės. Višiuosi, kad ji taps centrū, kuris supiens bendrai medių politikos ir švietimo veiklai. Jau ankščiau pradėjome rengti įvairius edukacinius projektus – pavyzdžiu, Andrejus Gornych sukūrė įdomų tyrimų filma apie televiziją, kaip žinių gaminimo būdą, ir kitą apie karos reprezentacijas 5–7-ojo dešimtmecijų sovietiniame kine. Norėtume ateityje sukurti tokį beveik gamybinių susivienijimą, kuris dirbtų panašiai kaip Atviras universitetas (*Open University*) su BBC televizija. Sukurti panašų „serialą“ kaip Atviro universiteto parengtas „Kalbantys pa-veikslai“ („Talking Pictures“). Man tai pavyzdys, kokių būdų akademinių žinomijas gali išeiti už universitetų ribų ir pavirsti stilistine prasme kokybišku vizualinės kultūros gaminiu.

L. K.: Ar jau kuriate bendrą projektą su BBC?

A. U.: Taip. Jis skirtas televizijos žurnalistikai: kad mūsų universitete susiformuočių naujų profesionalų karta, kuri būtų pasiruošusi dirbtui šiame medijų konvergavimo pasaulyje. Programa, kuri susiformuos kaip šio projekto su BBC rezultatas, vadinsis „Žurnalista ir naujosių medijos“.

putų niekinamai žiūri į viską, kas liko Baltarusijoje. „Matote, kaip jūs šauniai tvarkotés, mes viso to neturime. Gal po universiteto grįšime ten ir dirbsime, kad būtų geriau.“ Ir tas „kad būtų geriau“ vertė mane suklusti. Konferencija parodė, kad ne viskas taip ir blogai, kad yra su kuo dirbtai, kaip minėjo Almira ir Lena. Galbūt viskas plėtojasi pagal kitokius dēsnius, negu esame pripratę, bet vis dėlto plėtojasi. Ir vienintelis dalykas, kurio trūksta – tai pastangų vieningumas. Kalbu apie Šiuolaikinį meną. Labai akiavaidžiai tą parodė Olgos Šparagos pranešimas apie Šiuolaikinio meno institucijos steigimąsi Baltarusijoje. Jos hipotezė tokia, kad tos institucijos nėra, nes visi šios srities agentai dirba atskirai, pavieniui, grupėlėmis, neturi bendros strategijos, ir kol nepradės kartu dirbtai, kad autonominuotų tą sritį, Šiuolaikinio meno institucija neegzistuos. Manau, kad ši paroda galiapti žingsniu autonominavimo link, nes tas laukas iš tikrųjų egzistuoja, bet de doma labai mažai pastangų, kad jis taptų bendras, būtų teoriškai apmasytas, užbaigtas. Tas negausias pastangas deda žmonės, vėlgi susiję su EHU.

L. K.: Idomu būtų išplėtoti nacionalinių kontekstų temą ir pakalbėti

kojimais, neišbaigtumu, atvirumu, meno sąsajų su išoriniu pasauliu aiškinimuisi. Štai nacionalinė biblioteka – mūsų nacionalinis turtas. O Šiuolaikinės menas netelpa į tokią dėžutę.

L. K.: Šioje parodoje mačiau nemaižai darbų, kuriuose reaguoja, bandoma perprasti, kas gi yra tas baltarusiškumas. Kaip manote, kuo remiantis kuriama Šiuolaikinė baltarusių tapatybė?

A. U.: Aš nesutinku, kad menas turi būti talpinamas į nacionalinius rėmelius. Baltarusijos meno savireprezentacija svarbi tik ta prasme, kad jis suteikia nominalią vienybę labai atsietiems dalykams. Kol kas Baltarusija europiečių sąmonėje egzistuoja kaip „juodoji skylė“ ar „baltata dėmė“. Kai šios parodos plakate matau kartu ir „baltą dėmę“, ir „juodą skylę“, suprantu, kad tai yra bandymas kažkaip užfiksuoći tai pačiai erdvėi priklausančių menininkų grupę. Tačiau apskritai manau, kad mintis apie nacionalinį meną yra visiškai atgyvenusi, jis galėjo būti aktuali ankstyvuoju nacionalinių valstybių formavimosi laikotarpiu. Tačiau tai niekaip nesusiję su transnacionalumo padėtimi mene, susiklosčiusia XIX amžiaus pabaigoje.

Galime prisiminti sovietmečio marksistinę-lenininę formuluočę: „Nacionalinė forma, socialistinis turinys.“ Kas tai yra nacionalinis Baltarusijos ar Lietuvos menas – „nacionalinė forma“? Ar tai gėšalto, dekoratyvumo atkūrimas? Ar ištikimybė tautinei tematikai? Pavyzdžiu, Alesis Puškinas – nacionalinis menininkas, nes jo mintyse tik Baltarusija, ir jis vaizduoja vien tik Baltarusiją? Ar yra prasmės kalbėti apie nacionalinę idėją, jei daugelis mūsų mano, jog pati nacionalinės tapatybės idėja tam tikra prasme yra anachronizmas?

L. K.: Gal svarbi ne „nacionalinė forma“, o Šiuolaikinės Baltarusijos kasdienybė? Šiaip ar taip, kažkuo remdamiesi tą savo tapatybę kuriame. Vieta, kurioje gyveni, valstybės politika daro įtaką, ir menininkai tą reflektuoja.

A. U.: Jie samprotauja apie pagrindinius tapatybės „mazgus“. Pavyzdžiu, Lukašenkos atvaizdai. Tai yra vienas iš referencijos taškų Šiuolaikinio baltarusio tapatybei. Kitas – partizano tema, tai gerai parodyta žurnale „Partizan“ ir mūsų knygelėje „BelFormat“. Trys, keturių temos, kurias galima įvardyti kaip tam tikrą „baltarusiškumą“. Tačiau vėlgi – ne visi su tuo sutinka.

L. P.: Įsivaizduoti nacionalinę idėją labai sudėtinga.

A. U.: Geriau jos neturėti.

L. P.: Nickas iš menininkų neneigia, kad yra gimbė Baltarusijoje, kad ten užaugo, kad jie persismelkė ta kultūra, kuri yra su jais – ji juk ne lagaminas, kad padėtum ant žemės ir išeitum. Ji tebéra su jais, tiesiog

Almira Usmanova, Lena Prenc ir Julija Fomina

vyzdžiu, su lietuvių fotografu. Arba gal pasižiūrėti, kodėl baltarusių fotografijoje yra vienos tendencijos, o Lietuvoje orientuojamas į kitą estetiką. Jei artimiausiu metu pas mus bus tokiai susitikimų, tai būtent lyginamajame kontekste. Dar norėčiau, kad EHU ir Šiuolaikinio meno studijų centrasis taptų pirmaja Baltarusijoje institucija, kuri tyrinėja Baltarusijos TSR neoficialūjį meną – juk tai mūsų vizualinės istorijos puslapis.

A. U.: Norėčiau papildyti ir pasakyti, kad vakar EHU atidareme me-

tie pautinės tapatybės (de)konstravimą mene ir šioje parodoje.

L. P.: Jei į „Google“ paieškos sistema įvedi frazę „nacionalinis menas“, tai Vokietijoje „Google“ iš karto pateikia nuorodą į neonacių, skustagalvių meną. Rusijos „Google“ paieškoje tai bus dekoratyvinis ir taikomas menas, anglų – Nacionalinis Vašingtono muziejus. Yra nacionalinis muziejus ar nacionalinė biblioteka, bet „nacionalinis Šiuolaikinės menas“ visiškai neskamba. Turbūt dėl to, kad Šiuolaikinės menas kelia asociacijas su ieš-

NUKELTA | 3 PSL.

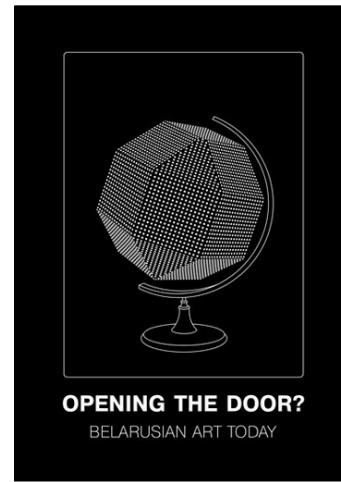
kiekviename savaip ją interpretuoja. Kai kam iš išvykusiu tai išliko labai svarbus dalykas, kai kam – nelabai, kai kas tiesiog vertina patį tokį diskusijų kūrybinį impulsą. Net jeigu jie gyvena skirtinguose miestuose, dirba skirtingomis kryptimis ir nesilaiko įsikibę tos diasporos, vis tiek kartą per mėnesį susiskambina. O iš dirbančių Baltarusijoje galima paminti Igorj Savčenko. Viena vertus, gali sakyti, kad jo menas būtų priimtinės bet kurioje šalyje. Tačiau jam įdomu tai, kad tūkst. Minske jis gali surasti tam tikro 8-ojo dešimtmecio gamybos fotopopieriaus ar tirpalų, kurie mena fotografijos sau-létek. Tai svarbus prisirišimas prie konteksto.

L. K.: Nutieseji konceptualiai jungti nuo nacionalumo apmąstymu iki laiko. Įdomu, kaip išvyskė politinėms permainoms keitėsi laiko režimas. Ar vis dar egzistuoja konceptualus skirtumas tarp menininkų, dirbančių Baltarusijoje ir svetur? Vienas iš jų gali būti jautrumas tokiems laiko ženklams.

L. P.: Per susitikimą su menininkais supratau, kad kai kurios mano interpretacijos skiriasi nuo minčių, kurias turėjo omenyje patys menininkai. Pavyzdžiu, parodoje yra „Polaroid“ nuotraukų, kurias autorius apraše kaip norą parodysti viisiškai objektyvu požiūri į aplinką. Dėl to iš karto kilo daug diskusijų. O aš supratau, kad „Polaroid“, kaip medija, išsina iš apyvartos, ir taip jis norėtu jamžinti Minsko miesto erdves, kurios šiuo metu taip pat keičiamos, ir galbūt išnyks per šią baltarusių visuomenės transformaciją?

J. F.: Apie tai rašau tekste katalogui. Paméginau atskleisti, kokią tapatybę formuoja ši paroda. Jei pažvelgsime į visus kūrinius parodoje ir palyginsime su tuo, ką menininkai turėjo omeny savo pareiškimais, tampa aišku, kad skirtumas tarp tų baltarusių menininkų, kurie gyvena Baltarusijoje, ir tų, kurie gyvena kitur, praktiškai neegzistuoja.

A. U.: Baltarusijos menas neįtrauktas į tarptautinį kontekstą. Man rūpi ta „nematomumo“ problema, taip pat į tarptautinę meno sceną. Net nebūdama parodoje eksponuojama menininkė, jaučiuosi dėkinga ŠMC už tai, kad organizavo šią parodą – po dešimties metų nuo „Pelkės“ (baltarusių meno parodos Ukrainoje), tai yra pirmoji baltarusių šiuolaikinio meno eksponavimo patirtis užsienyje, svarbioje institucijoje. Apskritai nicko nėra, yra atskiri menininkai, tokie kaip Klinovas ar Savčenko, kurie kažkokiais būdais yra žinomi. Tačiau bijau, kad jie yra visiškai atskirti – patys niekada neįsiliejo į kritinį kontekstą, į tarptautinius „tinklus“, kur darom dideli, konceptualiai „iškrauti“ bendri projektais. Juk Baltarusijoje daug kitų veiksnių: nuo užsienio kalbų nemokėjimo iki nesugebėjimo konceptualiai suformuluoti savo viziją. Vis dėlto tokia problema yra. Galbūt technikos ar meninio mąstymo, meninės formas paieškų prasme tie menininkai niekuo nesiskiria nuo išvažiavusių į

Vakarų, tačiau, be abejo, jie skiriasi egzistavimo institucinėje meno terpeje prasme.

L. K.: Man šioje parodoje patiko moterys menininkės, ypač Lena Davidovič ir Anna Školnikova. Prisiminiau, kaip 1999 m. Venecijos bienalės spaudos konferencijoje kuratorius Haroldo Szeemannas, o kokia feministė, ją būtų suėdė gyvą. Beje, tada italių menininkės gavo „Aukšsinį liūtą“ už geriausią nacionalinį paviljoną. Ar pastebite feministinių tendencijų šiuolaikiniame baltarusių mene ar kultūroje?

A. U.: Davidovič ir Školnikova jau gyvena Vakaruose. O Baltarusijoje susidomėjimo feminizmo ar lyčių problematika nėra. Yra menininkė, pavyzdžiu, Olga Sažykina, kurias galima būtų pavadinti profeministėmis. Ne dėl jų lyties, o dėl to, kad eksperimentuoja su technikomis, su subjektivumo mene ar kūniškumo problema. Yra daug jautrių temų, kurių jos nebijo ir stengiasi artikuliuoti. Tačiau jos ne norėtų savęs priskirti prie feministinių meno, nebent jie būtų įtrauktos į kokią nors parodą. Šia prasme mes vykdome tam tikrą teorinės prievaros aktą, kai įtraukiame jas į to diskursą erdvę. Man labai gaila, kad kol kas nesusiformavo tokia tendencija, nėra žodyno ar menininkų grupės, kuri sąmoningai referuoja į feministinę problematiką. Manau, kad tai ir kuratorių bei kritikų problema, nes Lietuvoje feministinis diskursas egzistuoja ne tik todėl, kad menininkės yra aktyvios, jos domisi, dalyvauja tarptautiniuose projektuose, bet ir dėl to, kad yra žmonių, žinančių, kaip tą meną galima pristatyti – padedančių įvardyti, parodysti ir teoretizuoti.

L. P.: Juk kalbama taip pat ir apie moterų meno kokybę: pati minėjai, kad kūrinių, kurie čia pristatyti, buvo atrinkti ne dėl to, kad juos padarė moterys, o todėl, kad tai iš tikrųjų stiprus darbai. Baltarusijoje šiuo metu yra daug įdomių menininkų. Galbūt jos nedirba taip kryptingai kaip Anna Školnikova, Lena Davidovič ar Marina Napruškina, bet sudomėjimas jų kūryba auga.

L. K.: Almira minėjo šiuolaikinio Baltarusijos meno „nematomumą“ tarptautiniam kontekste. Kaip išsivaizduotumėte – futuristiškai ar žvelgiant į dabartines aplinkybes – Baltarusiją Venecijos bienalėje?

J. F.: ŠMC konferencijoje Pavelas Voinickij, kuratorius, Menų akademijos rektorius Boroznos asistentas, minėjo, kad vyksta darbo grupės posėdžiai, atrenkami menininkai. O kai parodos dalyviai ēmė konkretiai klausinėti, išgirdo atsakymą: „Negaliu nieko komentuoti.“

A. U.: Tai skausmingas klausimas. Demokratinės šalyse, pavyzdžiu, Lietuvoje ar Latvijoje, tokie dalykai aptariami viešai. Juk tai galiu-siai nacionalinio prestižo (dažnai – ir politinės reputacijos) klausimas. Ar dalyvavimas tokio lygio tarptautiniuose renginiuose turi būti remiamas valstybės, ar privačiai? Tai taip pat susiję su tuo, kas lems pagrindinę kryptį ar konцепciją. Baltarusijoje atsitikta taip, kad, be to, pavienio dalyvavimo bienalėje, kuris išvyskė prieš dvejus, trejus metus, toliau tą idėją ēmėsi rutulioti patys menininkai, tokie kaip Ruslanas

projeketas bus sėkmingas. Jei pirmą kartą darai baltarusių paviljoną, reikėtų parodyti visą Baltarusijos padėties, ir pačios meno padėties sudėtingumą – turint omeny, kad vis dėlto dauguma mūsų menininkų gyvena užsienyje. Netylėti apie tuos konfliktus, o atvirai parodyti: štai kas mus jaudina. Kad tai būtų gerai padaryta apipavidalinimo, dizaino, teminių blokų prasme, reikia la-bai daug laiko. Dabar gruodis, o koncepcijos, regis, dar nėra...

J. E.: Gali būti, kad jos ir nebus.

L. K.: O kokios buvo jūsų idėjos Venecijai? Svarbu jas aptarti, nes tai, kas tampa diskurso dalimi, virsta ir realybės dalimi. Nesvarbu, kad idėja tuo pat nepavirs paviljonu, bet kai sumanymas įvardijamas, jis tampa pasiūlymu.

L. P.: Pirmiausia turbūt yra įdomus dialogas tarp skirtingu menininkų, skirtingu kartu ir galbūt skirtingu mokyklų: pavyzdžiu, tų, kurie

tome ŠMC) yra net per daug socialiai ir politiskai angažuotas: niūrūs vaizdai, pilkai aprengti žmonės. Nacionaliniuose paviljonuose Venecijos grupinės parodos rengiamos itin retai, dažniausiai rodomas vie-nas menininkas. Kaip tą suderinti?

L. P.: Bet tai juk yra bienalės koncep-cija, kiekvieno paviljono koncep-cija. Galbūt pavyktų, pavyzdžiu, pakvesti tris menininkus, kurie su-kurtų vieną projektą.

A. U.: Reikėtų pradėti nuo menininkų, kurie jau pelnė tarptautinį pripažinimą. Neatradinėti pasauliu naujų „žvaigždžių“, o nauju rakuru su pristatyti žmones, kurie jau kažką nuveikė. Tarkime, Ruslaną Vaškevičių ar Arturą Klinovą – žmones, kuriems nuolat kyla naujų idėjų, kurių darbai menine ir socialine prasme yra įdomūs. Manau, kad yra la-bai daug būdų pristatyti socialines problemas gana abstrakčiai, estetiniu pavidalu.

Lena Davidovič. „Ezechielio knyga“. Kadras iš videofilmo. 2009 m.

Vaškevičius. Dabar valstybė „pagrobė“, pavertė šią temą savo nuosavybe. Galima išsivaizduoti, kaip vyks atrankos procesas: menininkai bus skirstomi pagal principą „lojalus valstybei – nelojalus valstybei“, todėl visą undergroundą galime tie-siog pamiršti. O dar tas valstybės aparato, iškaitant ir Menų akademiją, surambėjimas ir patirties tarpautiniuose renginiuose stoka, ne-jautumas svarbioms temoms. Manau, viskas bus gana archajiska. Todėl nieko gero, kad valstybė patikėjo baltarusių paviljono Venecijos bienalėje organizavimo idėja. Geriau jau to nebūtų.

J. F.: O ar galėjo išvysti kitaip? Iš Olgos Šparagos teksto supratau, kad apskritai daugelį iniciatyvų Baltarusijoje nusavina valstybę.

A. U.: Kuriami grandioziniai planai Minske įkurti kelis šiuolaikinio meno centrus, ketinama į juos investuoti gana daug pinigų. Dabartinis kultūros ministras paskatinos teigiamus šiuolaikinės Baltarusijos įvaizdžio kine, mene, literatūroje pokyčius. Kita vertus, visa tai kyla iš valstybės, o tai kažkuria prasme yra pavojinga – niekad nežinai, kur tos pastangos „aproprijuoti“ erdves ir idėjas nuves.

L. P.: Aš taip pat nemanau, kad liko Baltarusijoje, ir tū, kurie igijo išsilavinimą Vakaruose. Tie konfliktai tarp baltarusių tradicionalizmo ir naujuų judėjimų, pati visuomenės transformacija yra aktualūs. Įdomu parodyti visą dabartinę baltarusių padėtį. Tema sudėtinga, bet tai svarbiausia šiuolaikiniame mente: jis nebijo gylindinti sunkių temų. Norėtusi, kad tam būtų laiko, kad menininkams būtų leista pamąstyti ir padirbėti ta kryptimi, o ne daryti tokiai „liaudies ūkio pasiekimų“ parodą.

A. U.: Galima būtų net ši kultūrinė, tiksliau, estetinė nevienualytišku-mą, net tam tikrą polemiką paversi pagrindine tema: paradoksai alai polemika ar skilimas galėtų būti mus vienijančia idėja. Tačiau mane labai slegia baltarusių menininkų ne-jautumas socialiniam kontekstui ir politinei problematikai. Man atrodo, kad jei siandien menas apskritai turi teisę vadintis menu, jis turi vienokia ar kitokia forma artikuliuoti skausmingas socialines pro-bemas, traumas, konfliktus.

L. P.: Aš tai ir turėjau omenyje.

A. U.: Norėjau pasakyti, kad šiuo požiūriu nelabai yra ką rodyti.

L. K.: Iš EHU kolegų esu girdējusi ir kitokių nuomonų: kad šiuo-

laikinius Baltarusijos menas (kokį mano, kad jei pereis į socialiai angažuoto meno pozicijas, tai bus jau nebe menas. Tarsi tokiam mene svarbu tik jo idėja, „moralumas“. Tačiau turime kreipti dėmesį į viską: temą, kontekstą, meninį ges-tą, formą, kaip ir vertinant kitus me-no kūrinius.

A. U.: Man atrodo, kad svarbiausia yra adekvacio meninės kalbos paieškos. Kitaip menas tikrai gali būti suvoktas per daug tiesmukai: kaip tas Repino paveikslas, vaizduojantis bažnytinę procesiją Rusijos provincijoje. Turėtų atsirasti ir kitokios, šiuolaikiškos socialinių temų artikulavimo strategijos.

L. K.: Šia prasme šiuolaikinio baltarusių meno pristatymas Lietuvos pavyko, nes tai nėra egzotika, skirta kažkam parduoti. Apibendrinant diskusiją, man atrodo svarbu, kad mes kalbame apie bendras problemas, nežvelgiame vienį į kitus iš „teisingo žvilgsnio“ pozicijų, nebandome kažkam patikti, kažkuo save pavaizduoti.

Ačiū, kad dalyvavote pokalbyje.

PARENGĖ LAIMA KREIVYTĖ IR ALIASKANDRA BARAVYKOVA,
IŠ RUSŲ KALBOS VERTĖ
ALEKSANDRA FOMINA

Apie šviesų skausmą

Pokalbis su Gyčiu Ivanauskui ir Martynu Nedzinsku

Lapkritij „Menų spaustuvėje“ režisierius Gintaras Varnas pristatė premjerą „Publika“ pagal Federico García Lorcos pjeseles. Apie repeticijas, poeziją, idealizmą ir teatrą kalbamę su aktoriais Gyčiu Ivanauskui ir Martynu Nedzinsku. Jie spektaklyje kūrė Režisierius Enrikės ir Pirmo vyro Gonsalo vaidmenis.

Monika Meilutytė: Pokalbi norėčiau pradėti klausimų apie pradžią pradžią. Kaip atsiradote Gintaro Varno „Publikos“ repeticijoje?

Martynas Nedzinskas: Varnas man paskambino ir pakvietė vaidinti „Publikoje“. Suragavau labai entuziastingai. Buvau matės jo „Nusikaltimą ir bausmę“, „Tolima šalis“, „Nusiaubtą šalį“, „Gyvenimas – tai sapnas“. Supratau, kad tai geras režisierius.

Gytis Ivanauskas: Prieš porą metų grįžtant iš gastrolių Prancūzijoje Varnas pasakė, kad žada statyti García Lorcos „Publiką“. Džiūgavau gavęs naują vaidmenį. Paskui Varno vis paklausdavau, kada. Jis atsakydavo: nėra pinigų. Pagaliau šį pavasarį Varnas pasakė, kad pradedame. Paklausiau, kurj man teksteli mokykis. Varnas pasakė: Režisierius. Tada paklausiau, kas vaidins mano meilę. Sužinojau, kad Martynas Nedzinskas. Martyno nepažinojau nei kaip žmogaus, nei kaip aktoriaus. Ir tada Varnas labai gražiai pasakė, merkdamas vieną akį: „Labai neblogas. Labai įvairus.“ Turbūt jau buvo matės Martyną ne viename spektaklyje.

M. M.: Kokia buvo judviejų reakcija, kai perskaitė pjese?

M. N.: Nieko nesupratau. Net pėsėsi siužeto negalėjau suvesti.

G. I.: Man buvo panašiai kaip perskaiciuoj pjesę „Tolima šalis“ – gražu, bet nieko nesuprantu. Vis dėlto sceninė praktika ir patirtis atpalaidavo vaizduotę, todėl skaitydamas „Publiką“ kai ką galėjau nujaustyti.

M. N.: Pirminis pajautimas dažniausiai būna teisingas, o supratimas paprastai apgauna žmogų.

G. I.: Labai daug kas priklauso nuo partnerio. Gali savo personažą įsivaizduoti vienaip, o partneris įsivaizduoja kitaip ir nepasiduota provokacijoms. Beje, per repeticijas aš labai savanaudiškai provakau Martyną, norėjau ji išsibandyti, pasitikrinti, kiek galu savo partneriu pasitikėti, kad suvaidintume duetą, meilės duetą, ir suvaidintume jį gerai.

M. M.: Kas jums buvo nauja Gintaro Varno „Publikos“ repeticijoje?

G. I.: Repeticijos vyko labai sklandžiai. Varnui už tai medalį reiki duoti. Anksčiau dirbant būdavo visko – ir pykčių, ir kivirčų, ir keiksmažodžių. O dabar staiga – nebeatpažįstu Varno! Galvojau, arba „pjaunu“ visiškai pro šalį ir neįsivaizduoju vaidmens... Arba darau jau taip gerai, kas truputėlį abejotina, kad Varnas nieko nebesako.

M. N.: Man buvo taip pat. Aš prateč, kad režisieriai dažnai sako pastabas. O čia... vaidini vaidini – ir tyla. Jei kažką pakeiti, tai nebent po kokios savaitei ar pusantros Varnas pasako: „Daryk, kaip darei anksčiau.“

M. M.: Kuo skiriasi ir kuo panaušū Enrikė ir Gonsalas?

G. I.: Abu myli teatrą... Man atrodo, kad gali būti kaip gyvenime: du labai skirtangi žmonės, kuriuos kas nors sieja, supanašėja. Taip, Enrikė ir Gonsalas yra ispanai ir juos sieja teatras. Klausimas tik, kaip kiekvienas jų supranta teatrą. Laibai gera [Almos Braškytės – aut. past.] recenzija, kurioje lyginami ankstesnis ir naujas „Publikos“ pastatymai. Joje mūsų Enrikė ir Gonsalas buvo įvardytai labai tiksliai – „Profesionalas ir Idealistas“.

M. M.: Pjesė „Publika“ surrealiniė. Siurrealistiniam menui ypač svarbūs žmogaus pasąmonės vaizdiniai... Ar susapnavote ką nors, kas padėjo sukurti vaidmenis „Publikai“?

M. N.: Gal kažką ir sapnavau, bet daug dėmesio į tai nekreipiau. Tačiau perskaityta buvo visko daug. Tokie dalykai gal ir padaeda, bet dažniausiai yra nepastebimi.

G. I.: Pasąmoniniai dalykai išlensta per sapnus ar kaip kitaip. Bet aš jų nesureikšminčiau. Artėjant premjerai jauti įtampą ir turbūt nėra buvę, kad nesapnuotum, juk visą laiką gyveni spektakliu. Bet jeigu iš kiekvieno sapno darysi išvadas...

M. N.: ...tai bus kur kas lengviau gyventi.

M. M.: Lorcos kūryboje poezija ir drama labai susijusios. Kaip vertinate Lorca kaip poetą? Kiek jums artima jo kūryba?

G. I.: Vertinu puikiai.

M. N.: Po šio spektaklio įsimylėjau Lorcos poeziją. Keista, po premjeros grįžęs namo į Klaipėdą savo knygų lentynoje radau gal šešias knygas, kuriose – Lorcos eilėrašiai ir pjesės rusų kalba. Dabar, skaitydamas Lorcos kūrybą, atpažistu ženklus, daug ką suprantu. Laibai gražu. Ir liūdnai...

G. I.: Lorcos tekstai pilni kažkoksio šviesus skausmo, kuris man labai artimas. Skaitydamas juos, jau-

čiu kažką giliai savyje... Gerai, kad tas skausmas šviesus.

M. M.: Repeticijose režisierius Gonsalą pavadino radikalio idealistu. Kaip manote, kas paskatina radikalų idealizmą?

M. N.: Kad suvoktum, kaip žmogus tampa radikalio idealistu, reiki gilių analizės... Radikalus idealizmas yra riba, pats kraštas... Žmogus turi būti sukaupęs daug skaudžių patirčių ir apskritai tiek visko daug... Nes visų pirma tai yra kraštutinumas.

G. I.: Be Gonsalo, man atrodo, apskritai nebūtū šitos pjesei. Be Martyno nebūtū šito spektaklio.

M. M.: Gonsala, manau, būtų galima vadinti „idėjos apsėstuoju“. Panašūs veikėjai buvo Gyčio Raskolnikovas „Nusikaltime ir bausmėje“, „Švyturio“ Berniukas, Persifalis „Nusiaubtoje šalyje“. Ivanauskas perleido „savo vaidmenį“ Nedzinskiui?

M. N.: Nesutinku. Enrikė VI „Publikos“ paveikslės atsiveria. Jis ne visą laiką pataikauja. Taip, jis ilgą laiką slėpēsi, elgesi, kaip jam buvo patogiau. Bet paskui jo idealizmas, gal net radikalus, prasimūšę. Man atrodo, kiekvienas iš mūsų turi idealizmo.

G. I.: Enrikės idealizmą atskleidė Gonsalas.

M. N.: Gonsalas neturėjo ko prasti. Manau, jeigu kiti žmonės neturėtų ko prasti, jie irgi pasirinktų būtent tokį...

G. I.: ...ėjimą va bank.

M. N.: Taip, ėjimą va bank. Arba viskas, arba nieko.

M. M.: Sigita Ivaškaitė savo recenzijoje („7md“, Nr. 43, 2010 12 03) „Publiką“ „apkaltino“ perdėtu teatraliskumu. Ar nejaučiate pavojaus, kad spektaklio forma gali užgožti turinį? Kaip manote, kada, pavyzdžiu, Juozo Statkevičiaus kostiumai gali nustelbtai vaidybą, o kada jie – pagalbinė priemonė personažui kurti?

M. N.: Aš nejaučiu pavojaus.

G. I.: Jeigu aktorius vaidina tiksliai, įtaigiai, supranta, ką daro, joks kostiumas jo neužgoš. Kad ir kiek ten būtū briliantų, deimantų, aus-

Paskelbti Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatai

Kultūros ministerijoje paskelbtos 6-ių 2010 metų Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatų pavardės:

kompozitorius ir dirigentas *Vaclovas Augustinas* už chorinio meno galių plėtrą ir sakralinės muzikos šiuolaikiškumą;

tapytojas *Jonas Gasiūnas* už tapybos galimybų atnaujinimą ir šiuolaikiškio mašlaus meno idėjų skliaudą;

teatro režisierius *Povilas Mataitis* ir teatro dailininkė *Dalia Lidija Mataitienė* už lietuvių folkloro gelmių atskleidimą Lietuvai ir pasauliui, už liaudies tradicijų bei šiuolaikiškės scenografijos darną;

rašytojas *Ichokas Meras* už tragiskų XX amžiaus žmogaus patirčių atskleidimą modernioje lietuvių prozoje;

dainininkas *Virgilijus Keštutis Noreika* už aukščiausią vokalinį meistriškumą ir neblėstantį talentą;

rašytojas *Rolandas Rastauskas* už žaismingos ir ironiškos eseistikos būtį pasaulyje, už sakinių eleganciją.

Nacionalinės premijos laureatams bus iškilmingai įteiktos Vasario 16-osios proga. Tiksliai data paaiškės netrukus.

Nuo 1989 metų Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos klasės teikiamos už reikšmingiausius pastaruju penkerių metų Lietuvos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės menininkų sukurtus kūrinius.

Kasmet teikiamas daugiau kaip šešios Nacionalinės kultūros ir meno premijos, kurių kiekvienos dydis – 104 tūkst. litų. Viena premija teikiamas už viso gyvenimo nuopelnus Lietuvos kultūrai ir menui.

Praejudas metais už viso gyvenimo nuopelnus Nacionalinę kultūros ir meno premiją pelnė kino režisierius Almantas Grikevičius. 2009 m. Nacionalinės premijos laureatais taip pat tapo teatro režisierius Jonas Rimgaudas Jurašas, fotomenininkas Romualdas Rakauskas, menotyrininkė, meno istorikė Marija Matuškaitė, poetė Ramutė Skučaitė ir aktorius Rolandas Kazlas.

G. I.: Nelyginčiai tu dvieju spektaklių „Tolima šalis“ buvo pastatyta iš meilės, o „Publika“ – iš meilės teatru. Man atrodo, visuomenė labai sureikšmina homoseksualius santykius. Pirmiausia yra jausmas. Žmogus netampa blogesnis, jei jo odos spalva juoda arba jei jis myli vyrą. Varnas tai supranta ir todėl į sceną visų pirma atneša jausmą ir išgyvenimą, o ne kokį nors aki-brokštą.

M. N.: Kiekvieno individualus reikalas, kaip jis į visa tai žiūrės – smėrs ar priūms. Kiekvienas žmogus pirmiausia yra žmogus. Ne heteroseksualas, ne homoseksualas ar koks kitoks, bet žmogus. Žmogus, mylintis kitą žmogų. Spektaklis nėra apie dvieju vyrų meilę, tai visų pirma apie meilę. O meilė neturi sąlygų.

M. M.: Lorcos „Publikos“ IV paveikslas dingęs. Kaip, jūsų manymu, jame galėjo vystytis Gonsalo ir Enrikės linija?

G. I.: Aš nemiegstu spėlioti. Man atrodo, geriau palikti daugiaškių, kurį beje, taip mėgsti Varnas.

M. N.: Tas dingęs IV paveikslas pripildo aktorių vaizduotę daugybė neatsakyti klausimų. Gal tai sąmoningas Lorcos ėjimas?...

G. I.: Varnas sakė, kad į šį spektaklį reikia sudėti labai daug savo patirties. Net nežinau kurios – gyvenimiškos, asmeninės ar sceninės. Arūnas Sakalauskas kažkada vaidino tą patį vaidmenį, kurį dabar vaidinu aš. Kartą per repeticiją Arūnas sako man: „Žinai, praeis dviešimt metų ir koks nors režisierius, galbūt pats Varnas, pakvies tavę Fokussinko vaidmeniui, perduosi tas mirties vadeles kažkokiam kitam jaunam žmogui.“ Spektaklyje tiek daug dugnų, antrų planų... Man atrodo, šis spektaklis išvis yra teatro, kaip esmės, kaip visumos pajautimo įnešimas į sceną. Ačiū Lorcai, sugerbėjusiam taip parašyti, kad žmogui dar lieka apie ką pagalvoti.

M. M.: Dėkoju už pokalbi.

D. MATVEJEVO NUOTR.

Už baletą ir Lietuvos ribų

Lietuvos baletu 85-mečiui

Audronė Žūraitytė

Lietuvos baletas 85-mečio proga buvo pirmą kartą pasveikintas neįprastai, jam nebūdingu, specifiniu, už jo realaus egzistavimo ribų esančiu renginiu – tarptautinė moksline konferencija. Natūralu, kad mokslinkų dėmesis sulaukė jubilejinė data, o ne šokio, baletu meno apraškos, siekiančios šimtmeciu Lietuvos meno istoriją. Dėl baleto, beje, kaip ir operos, meno „gimimo“ laiko Lietuvoje nuolatos diskutuojama – taip buvo ir ši karta. Net ir 1925 m. gruodžio 4 d. datą, kai įvyko „Kopelijos“ premjera, galima pakoreguoti – perkelti į tu pačių metų gegužęs 18 d., kai pirmą kartą įvyko teatro baletu trupės koncertas ir buvo parodytos miniatūros, vienaveiksmiai baletai. Bet, kaip visi sutaria, to daryti neverta, nes trumpi pasirodymai neprilygsta vientisam baletui.

Natūralu, kad į baletu meno gilius įvairūs kultūros tyrėjai – teatrologai, istorikai, menotyrininkai, muzikologai, – visi kartu, kiekvienas savo indeliu prisidėdami prie šio nuostabaus meno, reikalaujančio interdisciplinario išmanymo ir išsilavinimo, adekvataus suvokimo. Tuo pasidžiaugė diskusijoje pasiskęs baletmeisteris E. Bukaitis, o ypatingos visų, tarp jų ir baletu trupės meno vadovės T. Sedunovas, padėkos sulaukė menotyrininkas Helmutas Šabasevičius, pastaruoju metu baletu kritinės, teorinės minties Lietuvoje *spiritus movens*, šios konferencijos sumanytojas ir dalyvis.

Suburti kompetentingą, baletui skirtos konferencijos „komandą“ nėra taip paprasta, nes baleto, šokio meno ižvalgas komplikuoja jo sudėtinės dalij skirtumumas, šiuolaikinio baletu raidos tendencijos, sietinos su režisūros, atlikimo, vizualiųjų menų specifika. Artistiška konferencijos „publika“ (tarp klausytojų, be jau minėtų baletu pasaulio atstovų, matėme P. Skirmantą, šokio pedagogę J. Vymerytę, baletu kritiką Ž. Dautartą, LNOBT edukacinių projektų koordinatorę dainininkę S. Jonaitytę, M.K. Čiurlionio menų mokyklos baletu skyriaus auklėtinius, baletu gerbėjus...) atgijo, gérēdamasis I. Aleksaitės monospektakliu, kuriame buvo atskleistas groteskiškas režisūrinis choreografo K. Simonovo baletu „Desdemona“ sprendimų turinys, priesiniant jį su prasmingesiais „Kopelijos“ atradimais. Galima sakyti, „režisūriu“ požiūriu Egė Štokaitė išaukštino Rusijos valstybinio humanistikos universiteto (Maskva) profesorius Vadimas Gajevskis, kurio 1981 m. išeista knyga nerūpestingu pavadinimu „Divertimentas“ sukčiė audrą ramioje klasikinio baletu vertybų jūroje. Prelegentas pranešime „Eskizas portretui“ iškėlė santūrią ir pakylėtą, su europinėmis bei „dunkanizmo“ tradicijomis sietiną Dczdemonos interpretaciją E. Nekrošiaus spektaklyje „Otelas“,

V. Cholino nuotr.

kai baletu artistės patirtis ne trukdė (kaip kitaip išvardintais atvejais), o turtino E. Štokaitės vaidybą.

Št nepaprasta meilė ir pagarba apie iki šiol nejvertintus Aleksandros Fiodorovos (1884–1972) nuopelnus Latvijos baletui kalbėjo rygietė, baletu istorikė ir kritikė Baiba Beinaroviča, džiaugdamasi pasitaikiusia galimybe su jais plačiau supažindinti. Šis iškilios baletu meno pasaulio asmenybės, Marijos, Rygos teatru solistės, baletmeisterės, vadovės, pedagogės portretas, nu-

komplimentų to meto Lietuvos baletu kritikei V. Sotnikovaitė. Jos aiškiaregiškas „Aubade“ vertinimas pranoko to meto kritikos grandę recenzijas. Tenka tik apgailėstauti, kad apsiribojame ankstyvais pasaulynio garso choreografo veikalais (1929 m. pastatytas „Sūnus palaidūnas“ (S. Prokofjevo muzika) mūsų teatre buvo parodytas 2004 m.), o brandžių G. Balanchine'o pastatymu LNOBT nematomė.

Ypatingo susidomėjimo sulaukė N. Rimskio-Korsakovo konservato-

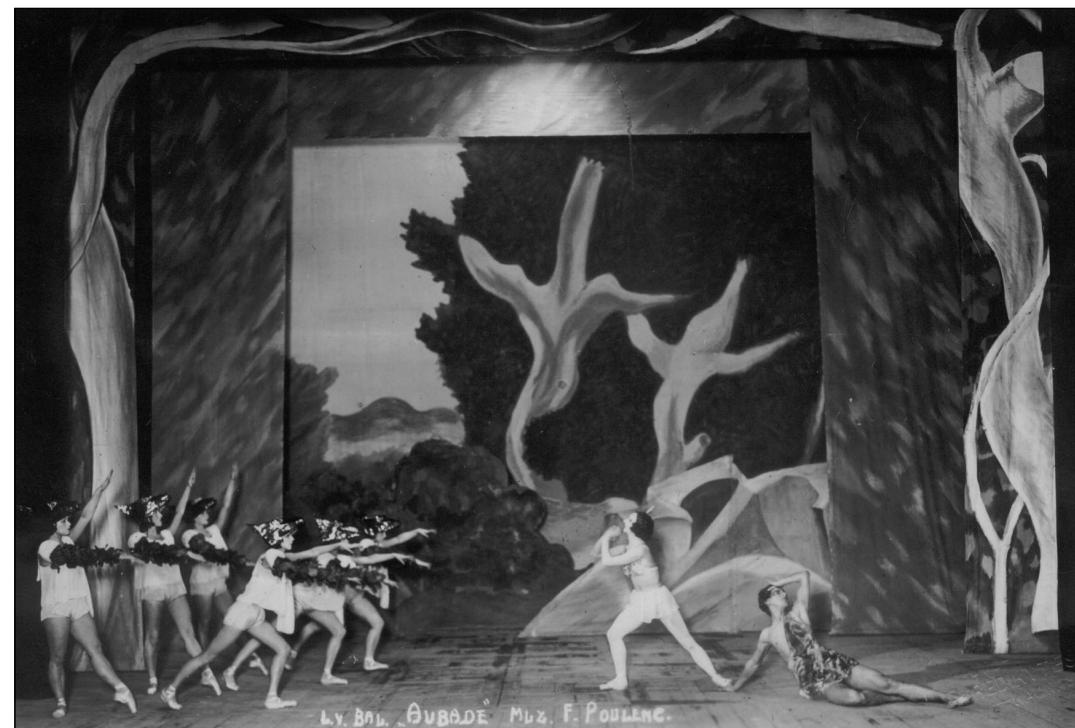
pirmą kartą). Vis dėlto į gasteroles atvykės dailininkas „pasitarnavo“ skubiai tvarkydamas drabužius, nes Londone „Alhambros“ teatro draugužinė kilusio gaisro metu sudėgė keli „Raimondos“ kostiumai. Komplikuotas, netikėtumų kupinas buitines ir menines baletu trupės gasterolių peripetijas 1935 m., svarbu Valstybės teatro balerinos Veros Nemčinovos vaidmenį jas organizuojant atskleidė H. Šabasevičius, remdamasis Lietuvos literatūros ir meno archyve išlikusiais laiškais bei apsilankymo Lietuvos baletu istorinėse vietose patirtimi.

Konferencijos turinys apémé svarbiausių, gal kol kas punktyru nužymėtus, didesnio mokslinkų dėmesio pasigendančius profesionalaus Lietuvos baletu aspektus, aprepiančius, be režisūros ir scenografijos, taip pat ir atlikimo meną, choreografią, muziką. Tyrinėtojų plunksnos lauku turtingas baleto solo Henriko Banio palikimas Lietuvos teatre, muzikos ir kino muziejuje, kurio didesnę dalį sukaupė ir šiai metais muziejui padovanano-

kiečių okupacijos pabaigoje, 1944 m. balandį pradėjo veiklą ir savarankiška baletu trupė, kurios sudėtis „atgijo“ prelegentei vardijant iš Kauno į Vilnių perkeltą šokėjų vardo, pastatytų ir planuojamų kūriinių sąrašą. Apmaudu, kad tuo laiku subrandinta meninė jėga, anot V. Markeliūnienės, atstovaujama jaunosis kartos, nepriklausomybės augintiniu, į Vilnius operos ir baletu veiklą 1942–1944 m. sudėjusių savo profesinės kompetencijos svyru bei viltis, manifestuojančių taučinę savimonę, pasibaigus šiam laikotarpiui skausmingai turėjo atsišveikinti ir su visaverčiu, intensyviu sceniniu darbu.

Šiuolaikinės savimonės, savasties problemas kėlė šių eilučių autorę, bandžiusi atsakyti į retorišką klaušimą, ar gali baletas būti lietuviškas ir (post)modernus? „Lietuvišuma“ (kultūrinio individualumo prasme), matyt, galima suvoki kaip asmeniškai suformuotą, įvairias meno šakas įtraukiančią kontekstualią vertybų visumą, jų sankaučią. Kultūrinį individualumą šiam Lietuvos istorijos ir muzikinio teatro raidos etape, manau, lemia natūralus europinės, pasaulinės modernios kultūros patirties ilgesys, galbūt salygotas ir posovietinio sindromo, neretai siejamo su „rusų kultūros invazija“. Todėl, mano supratimu, lietuviški ir drauge modernūs yra baletai „Aistros“ (A. Rekašius ir E. Bukaitis), „Makbetas“ (O. Balakauskas ir J. Smoriginas), „Acid city“ (M. Urbaitis ir K. Pastorės), lietuviški ir postmodernūs – V. Brazdilio pastatymai „Baltaragio malūnas“ (V. Ganelino muzika), „Amžinai gyvi“ (A. Rekašius muzika).

Gaila, kad į konferenciją laiku dėl oro sąlygų nesuspėjo atvykti viešiniai iš Prancūzijos Laure Guibert, pasigendantį išsamesnio kultūrologinio požiūrio į Paryžiaus operos baletą. Jos pranešimo „Kultūrinė Paryžiaus operos baleto istorija“ – su klaustuku – neišgirdome. Gal jis būtų sudaręs platesnį kultūrinį kontekstą, padėtu geriau ir mums susiorientuoti, „kur esame“. Kita vertus, simbolika, kad į konferencijos turinį, nors ir atsitiktinai, nepateko šiuolaikinė Europa ... ir prancūzų kalba, kalbėjomės lietuviškai ir rusiškai. Už Lietuvos ribų išgarsėjė ir Lietuvoje nors trupai dirbę rusų menininkai lietuviško baletu kelio pradžioje jam suteikė europinį mastelį, kurį turėtume grąžinti šiandien neapsiribodami vyraujančiomis mūsų teatre rusų statytojų, dailininkų, gasteroliuojančių šokėjų pavardėmis, kad baleto kūrybinis procesus galėtume pavaldinti jei ne lietuviškais, tai savais (kaip kadaise M. Dobužinskis). Jubiliejaus proga Lietuvos baletui norisi palinkėti dar daugiau kūrybinių ambicijų, saitų su tradiciškai vertinamu bendru Lietuvos ir pasaulio kultūros kontekstu.

G. Balanchine'o baletas „Aubade“ Valstybės teatre 1932 m.

pieštas „už Lietuvos ribų“, giliu išprasmina ir lietuvišką kontekstą – A. Fiodorova 1935–1937 m. dirbo Valstybės teatre, kaip ir P. Petrovas, V. Korali, J. Kiakštas, A. Obuchovas, V. Nemčinova ji dėstė baletu studijoje Kaune.

Garbingas, „pasaulinis“ Lietuvos baletu puslapis sietinas su ankstyviais G. Balanchine'o kūriniais, nes 1932 m. G. Balanchine'o „Aubade“ (F. Poulenco muzika) pastatytas Kaune įvyko netrukus po jo pasaulinės premjeros Paryžiuje 1930 m. (*Ballets Russes de Vera Nemchinova*). Šio kūrinio svarba tarsi padidėja, kai jis gretinamas su kitu ankstyvuoju G. Balanchine'o darbu „Apolonas Musagetas“ (I. Stravinskio muzika, 1928), labiau vertinamu ir išpopuliariėjusiu visame pasaulyje. Apie tai kalbėjo Ina Skliarevska (Valstybinis menotyrų institutas, Maskva), savo pranešime pažerusi raijus ir Valstybinės A. Vaganovos rusų baletu akademijos Sankt Peterburge docentės, kruopščiai jas sugrupavusi, supažindino muzikologė Janina Stankevičienė, ilgametė šio muziejaus darbuotoja, dabar LNOBT Reklamos ir informacijos skyriaus vedėja, išskleidusi tyrimų perspektyvas. Rinkinį sudaro 900 eksponatų – greta programų (79) Jame saugoma H. Banio biblioteka (100), afišos (16), dokumentinė medžiaga (143), memorialiniai daiktais, o gausiausią rinkinio dalį sudaro fotografinis (446).

Neįtikėtinus faktus atskleidė V. Markeliūnienė pranešime apie baletą Vilniaus operoje (1942–1944). Ji veikė tik pustrečio sezone, bet tapo svarbiu bei perspektyvi naujos, savarankiškos muzikinio teatro struktūros pajėgumo liudijimu. Vilniaus operai perėjus Vilniaus miesto teatro žinion, jau vo-

Retoriniai pamąstymai apie vitrinas

Dalios Dūdėnaitės ir Elenos Narbutaitės paroda „Planeta“ Šiuolaikinio meno centro vitrinoje

Danutė Gambickaitė

Temstant, spiginant šalčiu, su kolege ir būčiule, aplankiusios Roko Pralgausko fotografijų parodą, tarpse nome šalia ŠMC vitrinos. Priešpaudusios prie apšalusiu stiklų stebelijomės į Dalios Dūdėnaitės ir Elenos Narbutaitės „Planeta“, o ji savo ruožtu didelėmis žydromis „vitrinėmis“ akimis žiūrėjo į mus.

Stebelijomės į terpę ir ganėme žvilgsnius po juodais kiliamais išmuštas sienas. Manasis tikėjosi atrasti kažką panašaus į tą labai puikų parodos plakatą, bet neradės apsistojties ties žibanciai žvyneliais nusagstyta drapanėle (medžiagos skiaute), užmauta ant trijų nedailiai nutaštystą rastigalių. Kažką labai priminė, bet ką? Kitos dienos ryta parodus supratau – ogi čeku kino režisieriaus Švankmajerio filmo mediniuką Otiką, kuris rijo viskā, kas pasitaikė aplink.

Klaidžiojantis, fragmentiškas žvilgsnis užkimba ir už to, ir už anotai neįšvengiamai susidėlioja kažkoks vaizdinys. Toki žiūrėjimo ir dėliojo principą galima atrasti labai daug kur, net „Facebook“ o sienoje, kuri man visada priminė vitriną. Iš jų sukrauname pačias žvairiausias patirtis ir pažintis, kurias norime reprezentuoti. Jeigu užte-

tų kantrybės sekti „Facebook“ o siejų (vitrinų) istorijas, galėtum (remiantis siūloma logika) pasekti kad ir savo paties žvairumą. „Facebook“ sienos-vitrina mano galvoje su skambo kaip tasai Dūdėnaitės ir Narbutaitės prisimintas ir aprašytas parkas, „kuriamo karaliauva višų kultūrų augmenija“., <...> parkas, kuris gali būti ir botanikos sodas <...>. Jame botanikų susodinti augalai išaugė sau patogiausiai būdais, o rudo visus nukritusius lapus suputė į vientisą kilimą su daug krūvelių. Čia planeta, parodoje tapusi ir pavadinimu, ir veikėjui, atpažsta savo žvairumą. Paňašiai vaikai atpažįsta eksponatus muzicijuje, suprasdami, kad kiekviens daiktas yra jo pašnekovas.“

Nemažą teksto „gabalą“ cituoju ne veltui. Perskaičius „Planetą“ lydintį tekstą, publikuotą drauge su parodos anonsu, situaciją kiek susikomplikuoja. Tekstas poetiškas (gražios sąsajos su botanikos sodu), bet kiek per daug „klaidžiojantis“, todėl justi tame alogiskumo ir infantilumo dvelksmas. Galbūt šiuo atveju pritrūko tvirtesnio stuburo ir dar kelių kabių, štrichų, kurie motyvuotu bei jungtų vieno ar kito žvaidžio, modelio ar įvalgos pasirinkimą. Apmąstydamas ir aprašy-

dama šią situaciją norom nenorom pradedu galvoti apie iš parodos teksto kylančių savų asociacijų infantilumą Nesiūlum giliau vertinti šios situacijos, tik konstatuoju ir užrašau asmenines patirtis.

Kita vertus, ši vitrina apskritai yra ypatinga. Visi ten patekę menininkai yra negaleistingai įvietinami ir, pasak komentatoriu „k“ ir „ozas“ komentarų po kolegės Jolantos Marciauskytės-Jurašienės straipsniu „Apie Juliją, čigonę ir kodėl su Roko Pralgausko herojaus norisi pasiseikinti“ (*artnews.lt*), yra vienintelė Lietuvoje likusi ir nuolatos postkonceptualistinės tendencijas šiuolaikiniame mene reprezentuojanti terpė.

Kai gavau pasiūlymą parašyti apie Dūdėnaitės ir Narbutaitės parodą „Planetą“, mano kolegė ir būčiulė Jolanta gavo pasiūlymą parašyti apie Pralgausko fotografijų parodą. Nusprendėme kartu apžiūrėti ir vieną, ir kitą. Būčiulė tekstą paraše pirmoji. Taip aš gavau progą susieti savo įspūdžius su komentarais, pasirodžiusiais po jos straipsniu. Nors daugelis kolegų baugina, kad komentarai yra tekstu gangrena ir jų skaityti nevertėtų, dažniausiai juos paskaitau. Šiuo konkretėjau atveju netgi „užsikabinau“.

Idomu, kada vitrina tapo terpe,

galėtų būti ŠMC vitrina (pridėciau ir ŠMC skaitykla). Tačiau labiausiai sutikčiau su komentatoriumi „marko“, kuris teigia (kalba netaisyta): „nereikia cia dramatizuoti, kad postkonceptualizmu vietos nera. jo buvimas tikrai priklauso ne vien nuo kazkokios apciuopiamos terpes, „kalves“ (nors vda skulpturos katedra su Andersenu prisaky tikrai gali i tokia pretenduo) juk tokiomis kalvemis „fizine-metafizine“ prasme ir jokios kitos kryptys pasigirti negali. Viskas tera viena didele ir klampi neartikuliota kudra, bet jei jau kas ismyra, tai argi tai dazniausiai buna ne kazkas su konceptualisto triusikeliais?“

Gaila, kad iš Lietuvos dingsta įdomios galerijos. Nors klimatas lyg ir šiltėja, matyt, dirvožemis dar skurdokas. Bet, kaip ir minėjo komentatorius „marko“ – nereikia dramatizuoti. Žiūrėsim, kaip derės jaunesnių kartos postkonceptualizmo neužmirštuolės, našlaitės ir žibutės, kurios pastaruoju metu, regis, pamilo griuvėsius.

*Paroda veikia kasdien 17–8 val.
Šiuolaikinio meno centro vitrinoje
(Vokiečių g. 3, Vilnius) iki gruodžio
14 d.*

Suinteresuotai, be praktinio interesu

Giedra Radvilavičiūtė

Lapkričio 29 d. Nacionalinės dailės galerijoje vyko susitikimas su Alfonsu Andriuškevičiumi ir jo knygos „Velyvieji tekstai“ („Apostrofa“, 2010) pristatymas. Spaudinė renginjyje pasakyta Giedros Radvilavičiūtės kalbą.

Kartais žvarbiais ilgaus rudens vaikais užsiūmum betiksle veikla. Su sirandu interneke kokį konkursą, pavyzdžiu, „Noriu versti“, ir išverčiu tris ištraukas iš trijų kūrinių, nors niekam jų nesiūsiu. Šiemet man labiausiai patiko austrų rašytojo Gerhardo Rühmo tekstas „Piršlybos“.

Vienas jaunuolis norėjo paprašyti merginos rankos. Tačiau juos skyre didelis ežeras, todėl jis turejo laukti, kol ateis žiema ir ežeras užsals. Žvarbų ryta jaunuolis išėjo į lauką ir bandė žingsnį po žingsnio. Buvo beveik jau kirtęs ežerą, kai priešais išvydo skrendant laukinių gulbių būri. Jis žviltgerėjo į jas, žingtelėjo į šoną ir išlūžo iki pat kaklo. Tačiau jaunuolis buvo taip išsiroteiliųjį gulbes, kad pa-skendės savo mintyse traukė toliau ir aštrus ledo kraštas atskyrejo galvą nuo kūno. Kai jis pasiekė kraštą, nusiurpo pastebėjęs, kad persiukus galva grėsė nukristi. Išsigandęs, laikydamasis tiesiai, jis atsargiai artinosi

prie merginos namų. Pavasaris, – pagalvojo jis, – pavasaris mane išgydyd! Mergina pamačiusi jį nustebė, kad jau nuolais nepraterėti ne vieno žodžio, tik žvelgė padėriumiškis akimis. Diena po dienos, savaitė po savaitės laukusi nesulaukusi jo prabylant mergina atidės savo ranką kitam. Ir pamažu atėjo pavasaris.

Man pasirodė, kad šiame kūrinyje yra viskas, ko reikia gerai trumpajai prozai: likimas, netikėtumas, mirtis ir meilė, neišspildymas, kaip pasakojimo itampa, ir tragikomedija – kaip pasaulio žanras. Maža to, man pasirodė, kad tas žmogus, kuris eina per ezerą, turi aiškų prototipą ir tas prototipas yra visai ne jaunuolis, jis yra Alfonsas Andriuškevičius.

Ilgai maščiau, kodėl kilo tokia asociacija. Pagaliau suradau dvi priežastis: vieną, susijusią su fizišiais, kita, susijusią su dvasiniuose dalykais. Alfonsas keletą metų yra pri-verstas eiti tiesiai, atsargiai, tikslu būtu pasakyti – tarsi per lūžtantį ledą. Antraja priežastį paaikiškinti suniai, kaip ir visus dalykus, susijusius su dvasia. Mes žinome posakį „Sveikame kūne sveika siela“ („Mens sana in corpore sana“). Aš manau kitaip – sveikame kūne nėra sielos. Antroji asociacija dėl Alfonso, kaip to jaunuolio prototipo, kilo dėl to, kad jei Alfonsas būtu ejęs tuo ezeru, jis būtų ištikęs lygiai

toks pat likimas. Gyvenimas būtų pralaimėjės prieš gulbių skrydį. Jis būtų išsiroteiliųjį tobulas formas, vasnojančias danguje, į tuos trim Dievo mostais išlankstytus skrendančius haiku. Jis būtų pamiršęs tykantį pavojų, kaip jis pamiršo jo pasakotojas vienoje esę, kai bučiavo muziejuje vazos linkę. Kaip jis jį pamiršo gerdamas konjaką su kokakola kompanijoje, kurioje šiuokštū negalima subloguoti. Kaip jo pasakotojas kartą pamiršo baisią riziką geisdamas pirmosios moters Kau-no autobusų stotyje, „Pasiekus kažkokius aukštą lentine tvora aptvertus namus jি [...] staiga sako: „Toliau neisim, berniukas. Jeigu nori, tai čia, stovėdami. „ Kadangi jis labai nori, tai nuolankiai sutinka. Ji atsi-

stojo nugara į tvorą ir viena ranka pasikelia sijoną, o kitoje laiko iškėlusi saldainių dėžutę. Kur dingo jos kelnaitės, protagonistas negalėtų pasakyti ir šiandien. [...] Viskas bai-giasi labai girdėti, bet protagonistas vis dėlto girdi, kaip kartoninė dėžutėje kelis kartus subarška salda-niai. Vadinas, jis mato situaciją ne tik iš vidaus, bet ir šiek tiek iš išorės. Jis ją mato, taip sakant, nesuinteresuo-tai. Nors dar nežino, kad šis psychinis judesys – kai ką nors labai suinteresuotai veikdamas drauge matai tą veiksmą į tarsi iš šalies, t.y. be praktinio interesu, – yra pagrindinė es-

tetinio suvokimo salyga.“ Gebėjimas situaciją vertinti atsi-tai kartais būna ir išsiliko salyga. Vienas ilgų distancijų maratonono bė-gikas yra pasakės – skausmas yra neišvengiamas, o ar kentėti – mes pasirenkame.

Kai išverčiau G. Rühmo tekstą apie išlūžusį jaunuolių ir kitam atidavausi ranką merginai, beveik instinktyviai panorau tą kūrinį pratęsti.

„Ir pamažu atėjo pavasaris. Iš pradžių mergina ir jos vyras gyveno lai-mingai, tačiau vasarą juos apėmė ne-rimas, nes ne taip toli nuo kranto émė matyti raudona dėmę. Vyras išėdo į valtį ir nusirė paziūrėti, kas netikė-tai raudonuoja pilkuose vandenye tar-p baltų (kaip gulbés) lelijų. Prisi-yres pamatė, kad raudona dėmė téra dar vienas žiedas, neiššuka kodėl ši-toje vietoje nusidažęs kraujø spalva. Gerai jis būtų parodyti žmonai, pam-a-né vyras, vieną valandą jis biūna da-bar linksma, o kitą – liūdna, nes lau-kiasi vaikeliu. Jis persivérē per vau-ties kraštą, kiek siekiu giliau kaip lyną su-éme slidų lelijų kotą, apsuks jis ap-link ranką ir truktelėjo. O lelij truk-telejo j. Ir jau nebepraleido – iš pradžių atsimerkusio, kalbančio vandeniu, vė-liau – užsimerkusio ir ramaus.“

Parašiusi austrų rašytojo kūrinių tėsinį émiav galvoti, kodėl aš tai pa-dariau. Dėl to, kad man kartaais norisi perkurti tekstus, suvokti juos iš

vidaus, kad man patinka pamėkliškos kūrinių ir sakinių sandūros ir todėl į to paties teksto siūlą veju vil-ną, poliesterį ir liną, kad nesibaime nu pavogti iš gyvenimo tikrą faktą ir paversti jį – nebeatapsprāšinėdama – meno faktu, kad ieškau gero santykio su tiesa ir dėl to tekstuose atsi-randa žiaurumo ir bjaurasties, kad kūrinyje mano pasakotoja laidoja kitą pasakotoją ir tai tampa esę siu-zetų, kažkuo irgi dėtas A. Andriuškevičius. Jis netiesiogiai mokė su-vokti, kad gyventi citatoje gali būti taip pat patogu kaip ir senamiestyje. Kad nuobodulio anatomija gali būti tokia pat įtraukianti kaip nu-o žmogaus. Ir kad stebelijimas iš dūmų yra toks pat gyvenimas kaip ir éjimas pirštis.

Prilaikydama ranka svyrantį galvą, kuri, rodės, tuo nukris nuo kūno, neištardama nė vieno žodžio, žvelgiant padėriusiomis akimis į tuos, kurie šalia manęs statė namus, skraið lektuva, ravėjo daržus, keitė padangas, skaičiavo pinigus, siekė rekordų, laikėsi dietos, nerū-kė, negėrė, nejautė nerimo, nesiskyrė su artimaisiais, neskendo, valdė ir šventė, galvojau apie tas pamoka-s, tuos atradimus. Diena po die-nos, savaitė po savaitės. Mane nuo tų žmonių skyre didelis ežeras. Bet kartais pasitaikydavo žiemę, pasitaikydavo pavasarių.

Iš Baltarusijos naujienų nėra

ATKELTA IŠ 1 PSL.

šiuolaikiniams menui skirtą parodą labai nudžiugau, kad, regis, tai galėtų būti žingsnis link aktyvaus dalyvavimo. Kokia didinga pasirodė galimybė suteikti progą išsisakyti pridusintiems. Tačiau organizatorių pozicija kiek nuvylė. Kuratorius Kęstutis Kuizinas parodos katalogo ižangoje prisipažino, kad vargu ar mums rytiniai kaimynai tikrai rūpi, „bent jau ne per daugiausiai. (...) galėjo susidaryti išpūdis, kad lietuvių neturėjo nei laiko, nei noro atsigrežti į savo klaudingus žingsnius ir prisiminti tuos, kurie dingo pakeliui. Mums rūpejó paprasčiausiai bėgti į priekį – ir greitai – tam, kad pagaliau prasidėtų mūsų nauji gyvenimai“. Kuratorius nesidomėjimą tarsi įvardija praeities klaida, bet nežada užsiimti kylančiais klausimais. Anot projekto asistentės Julijos Fominos, vaizdas gana homogeniškas: „Parodos kūriniuose nerasisime privačių erdvii, subkultūrų fragmentų, „nematomų vietų“ (...) – nieko, ko negalėjome išsaivinduoti apie Baltarusiją. Tačiau žiūrėdami į kūrinius galime pasitikrinti, ar tai, ką mes žinojome apie sią šalį, yra tiesa.“ Kitai tarant, kūrinių rodomi tie, kurie atliepia stereotipiską Baltarusijos suvokimą: tai uždara, represuota, įbauginta ir cenzuruojama visuomenė. Iš menininkų tikimasi intelektualinės ir jausminės rezistencijos bei apgailestaujama, kad šie jos mažokai rodo. Kuizino nuomone, matyt, menininkai nedrėsta ir saugosi ar tiesiog nėra įpratę. Galbūt. O ar ne kilo klausimas, kad galbūt šiuolai-

kiniam Baltarusių menui rūpi visai kas kita? Na, tarkim, ne tai, kas, mūsų nuomone, turėtų rūpeti.

Kitą dieną po atidarymo gera pusdienį vyko susitikimas su parodoje dalyvaujančiais menininkais. Keista, o gal ir nekeista, kad klausytojų atėjo itin negausiai. Gal jiems iš parodos pasirodė, kad nieko naujo nesužinos? O veltui, iš menininkų pasakojimų galima buvo sužinoti, kad nepaisant gana homogeniško parodos turinio (kuris tiesiogiai ar metaforomis pasakoja, kaip Baltarusijoje blogai), menininkų ir menininkų kūryba yra kur kas įvairesnė ir aktualesnė pasauliniu aspektu. Temos kur kas įvairesnės, o iš atrinktus panašūs darbai yra gana reti bendrame kūrybos kontekste.

Tuomet ėmiau mąstyti, kas vis dėlto yra tribūnos suteikimas? Ar konstruojanti kuratoriaus strategija neįspraudžia represuotos dailės į naują – egzotizuojančių stereotipo rėmą? Ar baltarusiai yra tokie pašlankūs konstravimui, ar proga visgi nebuvuose suteiktam? Negi baltarusiai turi tik du veidus – vieną užčiauptą, o kitą nukentėjusio? O gal politiškai svarbiausia padaryti pirmą žingsnį, kad ir tokį? O gal kaip tik pirmasis žingsnis turi būti skundas ar bent jau aimana? Bet kodėl tada toks didžiulis susidomėjimas paroda iškart atslūgo vos tik jai atsidarius? Straipsnis, kaip ir paroda, anot Kuizino, „neatsakys į visus šiuos klausimus“.

Kritikui ir žiūrovui belieka ne susidaryti išpūdį apie dar nepažintą baltarusių šiuolaikinį meną, o tyri-

Lena Davidovič. Instaliacijos „Žmonos pasakojimas. Projektas „Priskelės iš numirusių“, II dalis“ fragmentas. 2005–2006 m.

nėti ir sverti, kam geriausiai pasiekė demaskuoti ar igelti režimui, kas sklandžiai ir elegantiškiai keilia gailestį ar susirūpinimą, o gal kam pavysko sukelti bent lengvą šoką, gal bent prajuokinti. O Lietuvos menininkai, planuojantys karjerą užsienyje, netgi gali pasimokyti, kaip patraukliai save pristatyti kaip auką. Juk kai kurie iš mūsų vis dar apsisprendę likti ant šios aukso gyslos. Kataloge baltarusių kuratorė ir meno istorikė Lena Prents retoriškai domisi, ar pasaulinėje meno sfere tokia traktuotė dar ilgai turės paklausa? Tai įdomu ir man. Bent jau kol neturėsim alternatyvios savivokos formos, Rytių Europos eksporto menininkų temos tikrai nesiėkis. Tuo mes su baltarusiais labai panašūs.

Todėl buvo neapsakomai džiugu atrasti vieną iš konteksto iškrentantį kūrinių – Lenos Davidovič „Žmonos pasakojimas. Projektas „Priskelės iš numirusių“, II dalis“ (2005–2006), kuriame pasakojama apie pastoriją iš Nigerijos, kuris numirė ir priskelė. Kūriny sužiba, nes čia baltarusė kalba apie Kitą šalį ir vienintelė iš saviškių tai daro optimistiškai. Beje, ji puikiai jaučia mastelius ir formą. O iš baltarusių „atodūsių“ serijos rafinuočiausiu išskirčiau Maksimo Tyminko instalaciją „Penkios lyrinės dainos apie fiziką. Penkiasdešimt vizualinių menininkų ir du meno kritikai dainuoja akomponuojant fortepijonui ir termenvoksu“ (2010). Išpūdį daro į vieną krūvą sueję menininkai, jų kiekis – tokio masto performanso nesu mačiusi. Greta videoprojekcijos, kur perengti choristais jie dainuoja visokias nesąmones apie fiziką, yra padėtas katalogas su atlikėjų paprastai kuriamų darbų dokumentacija. Nesulyginamos raiškos menininkai sutinka šiame projekteapti vientisa mase, kad taptų savo pačių padėties metafora. Visai kaip ir pa-

valdybės sprendimą kai kurias viešas erdves dengti nelygiu paviršiumi siekiant atsikratyti riedlentininkų ir riedutininkų. Kitaip tarant, reprezija čia tampa ir metafizine, ir liečiančia labai praktinius reikalus. Ji būdinga ne tik tiems Kitiems – baltarusiams.

Gerų darbų tikrai yra, o vertinėgiusiu renginio objektu įvardinčiau parodos katalogą, nes Jame, be organizatorių nuoširdžių prisipažinimų, kad baltarusių dailės jiems naujieną, yra suteiktas balsas ir dviej baltarusėms: filosofijos mokslų daktarei Olgai Šparagai ir jau minėtai Lenai Prenc. Jos trumpai aptaria ir padėti pries aptariamą parodą, ir lūkesčius. Gana simbolika, kad katalogo formatas primena tarybinių laikų vadovėli. Norėčiau ši faktą traktuoti kaip prisipažinimą, kad kaimynus tik mokomės pažinti. Kol kas mūsų „mokyklinėje knygoje“ tik konstatuotas faktas, kad Ten yra blogai. Bet mes tai žinojome. Kitą kartą norėtusi sužinoti, kaip buvo prieš tai, kokios vizijos, kuo domėtasi, ir apskritai – kas iš to? Galbūt kada nors bus išpildytas baltarusių prašymas kuruoti ju šalių pristatymą Venecijos bienalėje (nuo jo kilo sumanymas rengti šią parodą). Bet rekomenduočiau rimtais apsvarstyti ši pageidavimą, nes, regis, šiemet sunkumų kyla net pri-

Aleksandras Koralevas. Kūrino „Idiotų kolekcija“ fragmentas. 1997–1999 m.

ja „Aukštakulniai“ (2010). Vienas siauresnis ŠMC koridorius padengtas grubiomis grindų plytelėmis. Jų paviršius toks nelygus, kad labiau primena duobėmis išmuštą kaimo žvyrkelį, nei žmogaus patogumui grįstą gatvę. Menininkė domina priverstinis pusiausvyros praradimo momentas. Instaliacijos pavadinimas – aukštakulniai – iškart sukuria vaizdinį galvoje: pasipuošusi moteris įkalinaama atsargiuose judeisiuose, nes aukštakulniai nesukurti gyvenimui tokiomis sunkiomis sąlygomis. Kūriniui kontekstą kuria ne tik kilmės šalies aprubojimai, bet ir paskutiniai Ukrainos, Italijos ar Prancūzijos ketinimai riboti moterų aprangą. Kažkas nori drausti miinių sijonus, kažkas musulmoniškas burkas. Školnikovos nedraugiškas šaligatvis primena ir Lietuvos savi-

stantat savo šalį. Gruodžio 6 dieną ŠMC vykė Lietuvos paviljono pristatymas sukėlė nemenką erzelį, nes astovauti parinktas Darius Miksys vieną po kitos žérė cituotinas frazes, derančias nerimo kamuojamai santvarkai. Pavyzdžiu: „projektas jau yra neišvengiamai sėkmingas“ arba „tai absolūciai demokratiskas projektas, todėl jo negalima kritikuoti“, arba „tie menininkai jau dalyvauja“ (turimi galvoje menininkai, gavę valstybines stipendijas, nors dar nė į vieną nesikreipta). Nesinori ginčytis, nes tai nepanašu į pokalbi. Ką gi, laukime iš anksto nenulemtų diskusijų.

*Paroda veikia iki 2011 sausio 9 d.
Šiuolaikinio meno centras (Vokiečių g. 2, Vilnius) dirba antradienį-sekmadienį 12–20 val.*

Igoris Pešechonovas. „Gelžbetonis: atminties medžiaga“. 2009 m.

Vienas žemėlapio maršrutas

Amsterdamo tarptautiniams dokumentinių filmų festivaliui pasibaigus

Milda Laužikaitė

„Dokumentinio kino režisieriaus pozicija yra kukl. Jis tik stebėtojas, kuriam personažai atsiveria tiek, kiek jis to nusipelnė, kiek atvirai ir nuoširdžiai stengiasi atskleisti personažą, išryškinti jo savitumą“, – kalbėjo vienoje festivalio diskusijų suomių dokumentininkė Pirjo Honkasalo, šių metų Amsterdamo tarptautinio dokumentinių filmų festivalio (IDFA) garbės viešnė.

Vienas svarbiausių kasmetinių dokumentinio kino renginių pasaulioje IDFA pristato daugiau kaip 300 filmų, leidžia apčiuopti dokumentinio kino pulsa ir kartu bražo savitą svarbiausių šių dienų pasaulio dilemų žemėlapį. I festivalį vykstę ne tik pasiūrėti geros kokybės dokumentikos. Per filmus tikiuosi suaktyvinti ryšį su pasauliu, užmegzti emocines jungtis su vietomis, kuriose nebuvau, ir žmonėmis, kurių nesutikau. Mane veda smalsumas, noras suvokti sudėtingą šių dienų pasaulį, pamatyti įvairias reiškinį spalvas ir jų pustonius.

Viena ryškiausiai 2010-ųjų festivalio temų – karas. Filmų pateikia liudijimus iš intensyviausių šių dienų konfliktų zonų ir ieško būdų atsverti neišvengiamą masinės žiniasklaidos priemonių tendenciją pateikti karą kaip ideologinį, politinį reiškinį, kelti žinių stebėtojo nuovargi (*compassion fatigue*, kaip rašo Susan Sontag), kai sunku pajauti paprastą žmogišką užuojausią karo aukoms.

Norvegės režisierės Vibeke Løkkeberg filmas „Gazos ašaros“ („The tears of Gaza“) – vizualiai šokiruojantys realybės terapijos filmas. Režisierė buvo sukrausta 2008 gruodį – 2009 m. sausį vykusį Izraelio ataką Gazos ruože, per kurias žuvo apie 1500 žmonių, buvo sužesta daugiau kaip 5000, daugiausia nukentėjusių – moterys ir vaikai. Vyksiant atakoms žurnalistai nebuvu įleidžiami į Gazos ruožą, tad pasaulis pamatė labai nedaug. Filmo daugiausia naudojama palestiniečių, fiksavusių, kas vyksta aplink, filmuota medžiaga. Pa-klaičiai žmonės bėga iš sprogimo vienos, tačiau Gazos zona uždaryta, bombos krenta visur, nėra kur patapti ar pasislėpti. Kelios moterys su vaikais nubėgo slėptis į Jungtinį tautų mokyklą. Po kurio laiko matome, kad ji irgi susprogdinta. Iš siaubo klykiančių žmonių minia bėga ant ką tik sugriauto didžiulio gyvenamojo namo griuvėsių ir despetariškai bando iš po nuolaužų traukti žmones. Istrauka tik sumai- totus apdegusius kūnų likučius.

Løkkeberg filmu bandė atsakyti į klausimą, kaip gyvena žmonės, ypač vaikai, po tokų įvykių. Palestiničių kasdienybė po atakų permelkti baimės. Jie nuolat žiūri į dangų, kur patruliuoja Izraelio sraigtasparniai. Šūviai iš Izraelio laivų išpėja žvejus jūroje neperžengti ribos. Filmo herojai – trys ant-

puolius netekę šeimų arba sužeisti vaikai – pasakoja savo istorijas. Šešerių metų berniukas galiausiai sakė, kad užaugęs norėtų būti gydytoju ir teikti pagalbą sužeistiesiems, vienuolikos metų mergaitė norėtų būti teisininkė, aštuonerių metų mergaitė, vis bandydama sulaikytis ašaras, sakė, kad gyvenimas yra labai sunkus. Režisierė sėmoningai vengė politinių komentarų – filme nėra užkadrinio balso, nesimato kareivių, nesigirdi žinių pranešimų. Tik fizinis skausmas, kančia, baimė, žuvusių artimųjų ilgesys, nevaikiskos vaikų svajonės ir klausimas: „Dieve, už ką?“

IDFA puikus tuo, kad pateikia galimybę rinkti, lyginti įvairias pasakojimo apie tuos pačius reiškinius strategijas. Dvių francuzų kūrėjų Monchovet Alexis ir Stephane Marchetti darbas „Abu Jamilo gatvė“ („Abu Jamil Street“) pasakoja apie tunelių tarp Gazos ir Egipto kasėjus. Alexis daug laiko praleido Gazoje filmuodamas jų kasdienybę. „Abu Jamilo gatvė“ – vienas iš trijų filmų, sumontuotų iš 600–700 valandų filmuotos medžiagos.

Per 2008–2009 metų antpuolius buvo sunaikinta dauguma tunelių, į juos taikosi ir kasnaktiniai Izraelio lektuvų reidai, tad kasėjai turi daug darbo. Filmas – savotiška nuotykių komedija, pasakojanti apie tunnelio kasėjų kasdienybę, pavojingas sąlygas atstatant bombų sugriaudus tunelius ar sunkumus gabenant prekes, diskusijas dėl uždarbio pasidalijimo. Nepaisant visų sunkumų, šviesi filmo herojų gyvenimo filosofija nepalažiama. Jie įsitikinė, kad palestiniečių niekas nepalaus. Kita vertus, filme nuolat juntama klaustrofobiška tunelio atmosfera, kamera sekia paribio gyventoju žemėmis, kurios naktį prasidėjus bomby atakoms priverstos bėgti iš namų. Vietiniai pyksta, kad jiems tenka kentėti dėl tunelių kasėjų veiklos. Absurdžiausias filmo herojų padėties aspektas – jie gabena dėl Izraelio embargo deficitinėmis tapusias kasdienio naudojimo prekes ir neturi nieko bendra su „Hamas“ grupuotėmis, kurių tuneliais keliauja ginklai, todėl juos ir bombarduoja Izraelis. Paskutiniame filme epizode tuneliu vedama lama, skirta Gazos zoologijos sodui.

Filmo „Šventi karai“ („Holy wars“) režisierius kanadietis Stephanas Marshallas ketverius metus filmavo fanatiką krikščionį Aaroną Taylorą iš misionierių šeimos Misuryje ir keistomis aplinkybėmis (po įkalinimo vienoje islamišku šaliu) į islāma atsiverusį airių kilmės londonietį Khalidą Kelly. Abu herojai panašūs tikėjimu šventojo karo neišvengiamumu, misionieriškų praktikų anachronizmu ir tam tikru pozūriu naivumu. Aaronas leidžiasi į pavojingas misionieriškas keliones Pakistane ir kituose „karštose tašuose“, o Khalidas pasijunta nepageidaujamas Londono ir reikalingas tikėjimo broliams islamo šalyse. Po-

rą metų filmavęs personažus atskirai, Marshallas sumanė surengti jų susitikimą. Nuo šio momento filmas tapo socialiniu eksperimentu. Režisierius sėžinėgai suteikė galimybę herojams paaškinti savo pozicijas. Taip atsirado ir proga pasitelkus jų patirtą atskleisti Šventojo karo terrijorės trapumą.

Po „Šventojo karo“ mūšių galimybę atsipūsti suteikė brito Philo Grabsky filmas „Berniukas Miras“ („The Boy Mir“), pristatytas festivalio „Meistrų“ programoje. Berniuko šeima pabėgo iš savo namų Afganistano šiaurėje ir prisiglaudė olose, kur skurdus kasdienis gyvenimas sukosi apie maisto ir vandens paieškas. Nurimus kovoms, šeima grįžta į gimtajį kaimą. Gyvenimas gerėja, bet nepakeliamai lėtai. Padedamas dėdės berniukas iš pradžių nusiperka dirbtai, po kelerių metų – net motociklą galiausiai – mobilųjį telefoną, su kuriuo tenka lipti porą kilometrų į kalnus, kur kartais atsiranda ryšys. Režisierius filmavo Mirą ir jo šeimą dešimt metų. Jis stebėjo, kaip aštuonmetis guyus berniukas, svajojantis tapti prezidentu arba mokytoju, tampa jaunu vyru, kurio ateitis neuaiški. Jo galimybės lankytis mokyklą buvo ribotos, nes nuolat teko dirbtai – pienieni, šakų rinkėjui ar anglies kasejų.

Filme nėra religinių elementų (režisierius aškino, kad tame kai me žmonės tiesiog nedaug meldžiasi), nėra talibų – tik viename epizode pasirodo tarptautinių pajėgų kariai, nevyksta susišaudymai – tik kartaais girdime žinių reportažų nuotrupas. Pagrindinė filmo realybė – skurdas. Kartu filmas kupinas humoru ir dvasios šviesos. Režisierius pavyko prisijaukinti Miro šeimą bei kaimelio bendruomenę ir papasakoti kulkų jų paprasto gyvenimo Afganistane epą be karų peripetių ir patrankų griausmo.

Danų režisierius Jano Metzo filmas „Armadillo“ buvo parodytas „Best of Fests“ programoje, tai – „realybės šou“, atskleidžiantis šių dienų karo antropologiją. Režisierius su filmavimo grupe gavo leidima lydėti grupę karių į misiją Armadillo karinėje bazėje. Tikslas – reaguoti į visuomenės kritiką dėl karinių misijų įslaptinimo, į abejones panašių misijų prasmingumu. Tačiau filmo poveikis daugialypis. Į misiją vykstantys kariai neslepia, kad tikisi „karsto veiksmo“, o grįžę iš budėjimo žaidžia kompiuterinius karo žaidimus. Kareivių kalbinami vietiniai afganai atsisako bendradarbiauti ir linkę veikiau saugoti santykius su talibais, kurie, jų įsitikinimu, liks ir tada, kai tarptautinių pajėgų kariai pasitrauks. Daugiausia dėmesio sulaukė ir aštrias diskusijas Danijoje sukėlė susirėmimo su talibais epizodas, kai du kariai „pribaičė“ granatos sužeistus talibus. Vėliau filmo herojai gyvai aptarinėjo mūšio pasiekimus, juokavo, buvo apimti pergalės euforijos, vadai jiems teikė apdovanojini-

„Abu Jamilo gatvė“

mus. Žiūrint filmą prieštaragingai skamba politiką ir žiniasklaidos skiepijami apibūdinimai „taikos palaišymo misija“, „demokratijos plėtra“, „afganų valstybės kūrimas“. Pasak režisieriaus, filmuodamas karą susiduri su stipriomis karių emocijomis, kurioms sunku atsiapti.

Kūrėjų uždavinys – nepasiduoti, nesusitapinti su kariais, suteikti jų elgesiui platesnį kontekstą.

Paradoksalu, bet filmą bandė pasisavinti dvi priešingų pažiūrų politinės partijos. Viena norėjo jį panaudoti kaip antikarinį, kita – kaip Afganistane apologiją. Tai galima laikyti komplimentu režisierui: filmas atspindi reiškinio prieštarinėgum.

Filmas „Žalioji banga“ („The Green Wave“), sukurtas Vokietijoje gyvenančio iraniečio Ali Samadi Ahadi, pasakoja apie 2009 m. vasaros įvykius Irane. Filmo istorijos sudėliotos iš interneto tinklaraščių, „Facebook“, „Twitter“ žinučių medžiagos, internete paskelbtų vaizdo įrašų (dažnai filmuotų mobiliaisiais telefonais), televizijos įrašų ir animacijos, kurių kūrėjai įvardija motion comic. Tokia forma pasirinkta, nes prieinama tik fragmentiška vaizdinė įvykių medžiaga, o paveikslėlių istorijos papasakotos tinklaraščių tekstuose. Režisierius sakė, kad abstractūs animuoti vaizdai jam padėjo išryškinti filme cituojamų tekstų galią. Prieš rinkimus kandidato į presidentus Mir-Hosseino Mousavi rėmėjai, jungiamai žalios spalvos kaip pokyčių galimybės ženklo, išėjo į gatves ir patys nustebė, kad jų tiek daug. Kupinos vilies ir euforijos dienos skatinėti taikios revoliucijos dvasią. Tačiau rinkimų dieną paskelbta, kad daugumą balsų surinko konservatyvus autokratas Mahoudas Ahmadinejadas. Žmonės vėl išėjo į gatves klausdami: „Kur mano balsas?“ Iš klasės įvaizdų įvaizdų išaiškėja, kad jos kilusios iš turtingos šeimos, tačiau dabar nieko neliko. Jos ilgesinėi žiūri vaizdaujostę apie šeimos prabangų gyvenimą Paryžiuje, apsilanko buvusioje šeimos viloje. Viša tai byloja apie prarastą karalystę. Tačiau Anne-Mette teigia nė nemantį dirbtai, nes tai esą prieštarauja jos būčiai. Ji skundžiasi sunkia buitimi ir nepritekliais, bet dėl to kaltina (dažnai grubiai ir nerinkdamas žodžių) mamą, kuri esą suteikusi jai nepagrįstų vilčių, neparengusi sunkiam gyvenimui. Anne-Mette lieka ištikima savo „mažosios princesės“ vaidmeniui ir nesiliauja svajojusi apie prarastą rojų.

Turiu pridurti, kad mano aptarti filmai beveik nesutampa su žiūrovų išrinktų geriausiu filmu sąrašais, nė vienas iš jų nebuvę apdovanotas (ne visi ir dalyvavę konkursinėje programoje). Tai rodo, kad IDFA tik pateikia žemėlapį, o koordinatas ir maršrutą gali pasirinkti pats. Negalima nepaminėti danų režisierės Evos Mulvad filmo „Geras gyvenimas“. Jo heroinė 56-erių Anne-Mette ir į aštuntą dešimtį įžengusi jos mama gyvena Portugalijoje ir kasdien galvoja, kaip sudurti galą su galu, nes vienintelis jų abiejų pajamų šaltinis – mamos pensija. Klausantis gyvų pokalbių ir nesibaigiančių diskusijų išaiškėja, kad jos kilusios iš turtingos šeimos, tačiau dabar nieko neliko. Jos ilgesinėi žiūri vaizdaujostę apie šeimos prabangų gyvenimą Paryžiuje, apsilanko buvusioje šeimos viloje. Viša tai byloja apie prarastą karalystę. Tačiau Anne-Mette teigia nė nemantį dirbtai, nes tai esą prieštarauja jos būčiai. Ji skundžiasi sunkia buitimi ir nepritekliais, bet dėl to kaltina (dažnai grubiai ir nerinkdamas žodžių) mamą, kuri esą suteikusi jai nepagrįstų vilčių, neparengusi sunkiam gyvenimui. Anne-Mette lieka ištikima savo „mažosios princesės“ vaidmeniui ir nesiliauja svajojusi apie prarastą rojų.

Ilgos žiemos pasakos

Krėslė prie televizoriaus

Dėjā vu – išprasta televizijos žiūrovo būscena. Šią savaitę ji aplankys ne vieną, nes televizijos akivaizdžiai taupo filmus Kalėdoms, o kad šios jau visai netoli, liudija Karibų piratai, vienas namuose ir žavus paršeili. Pasiilgusiems pastarojo LNK (11 d. 10 val.) primins 1995 m. Chrioso Noonano „Mažylį“. Kiek vaikų užaugo su šiuo mažyliu, matyt, sunku suskaičiuoti. Kick iš jų tapo vegetariai, ko gero, dar sunkiai. Prieš šventes dažnai pasijuntu vegetaras ir nenori žiūrėti jokių kraugeriškų laidų. Kelių savaičių eksperimentas įrodė, kad be lietuvių televizijų laidų išgyventi visai įmanoma. Ypač jei skaitai Stigo Larssonio trilogiją. Sunkiau būtų be filmų. Nors LTV nežinia kurį kartą juos kartoją, didieji meistrai todėl ir yra didieji, kad tu keities kartu su jų filmais. Esu didelis Woody Alleno gerbėjas, todėl mielai prisiminiu 1978 m. sukurta jo Ingmaro Bergmano pašlovinių – filmą „Interjerai“ (LTV2, 11 d. 23 val.). Filmo herojai – tėvai ir trys jų dukters. Tėvų santuoka buvo ne tokia harmoninė kaip jų namų interjerai. Tėvas sutiko kitą – daug jaunesnę už save moterį ir nori ją vesti. Pristarės ją savo dukterims, jis išprovokuja tikrą šeimos dramą. Džoi, Flynn ir Renata skaudžiai išgyvena šeimos žlugimą. Joms reikės iš naujo susitaikyti ir su tėvais, ir su savimi, ir vienai su kita.

Andrejus Končialovskis nėra mano mėgstamiausiu režisierių sąraše, nors jo profesionalumas ir sugerbėjimas nuspėti ateityje populiaras temas bei idėjas visada stebina. LTV (12 d. 22.45) primins 1989 m. JAV jo sukurtą dramą „Homeras ir Edi“. Tai – kelio filmas, kurio herojai – visuomenės atstumticiai. Filme lyg ir nieko ypatingo nevyksta – protiškai atsilikę Homeras padeda iš ligonių pabėgusiai sociopatei Edi. Bet mažųjų žmonių dramos Končialovskio juostose dažnai išgyja tragedijos atspalvi. Ne išimtis, ko gero, ir šis filmas, puiki Jameso Belushi ir Whoopi Goldberg vaidyba.

1956 m. pasirodžiusių Stanley Kubricko „Žmogžudystę“ (LTV2, štvarkar, 10 d. 19.05) galima pavadinti ir trileriu, ir kriminaliniu filmu, juolab kad jis pasakoja nusikaltimo istoriją ir yra sukurta pagal Lionelio White'o romaną, bet režisieriu žanras visada buvo tik iščiuties taškas naujų kelių paieškoms. Tai – pirmasis Kubricko karjeroje su profesionaliais aktoriais kurtas filmas. Kartu tai ir puikus madingo tuomet bei, žinoma, dabar *film noir* pavyzdys. Neatsitiktinai pagrindinius vaidmenis „Žmogžudystėje“ kūrė šio kino žvaigždės Sterlingas Haydenas ir Elisha Cookas jaunesnysis. Filmas buvo giriamas už novatorišką režisūrą ir neįprastą scenarijaus struktūrą, sakoma, kad jis įkvėpė ir

Quentiną Tarantino. Beje, ar pastebėjote, kad Tarantino vis labiau tampa prekės ženklu ir vis mažiau kūrė?

BTV šūvaker (10 d. 23.40) primins kito talentingo režisieriaus, kuris, deja, taip pat vis labiau tampa prekės ženklu, Zhang Yimou filmą „Skraidačių durklų namai“ (2004). Jis pratekęs prieš tai režisierius sukurto „Bebaimio“ (nickad nesusitaikysiu su tokiu „Hero“ pavadinimu) sėkmę. Filmo veiksmas nukelia į Tang dinastijos laikus. Tai – 618–907 metai. Pirmojo dinastijos valdymo pusė laikoma nuostabiausiu Kinijos istorijos laikotarpiu, antroji – nelaimingiausiu. Istorikas Jonas Kingas Fairbankas mano, kad dinastijos žlugimo priežastis – perdėta karinė ekspansija. Neribotas teises turintys generalai darė didžiulę įtaką valdovams, o tai skatino rūmų intrigas. Galų gale viskas baigėsi anarchija. Korumpuoti ir ciniški valdininkai prarado lojalumą valdžiai, šalyje ēmė siautėti banditu gaujos.

Filmo veiksmas perkels į 1859-uosius, paskutinius imperatoriaus Xuanzongo valdymo metus. Tačiau Zhang Yimou nelabai domina Tang dinastija – ji tik meilės istorijos fonas. Skraidačių durklų namai – tai sukilių grupės pavadinimas. Jie plėšia turtinguosius ir padeda skurdiams. Nors filmas sukurtas pagal

„Pasipriešinimas“

originalų scenarijų, tame galima ižvelgti ir sasajų su klasikine kinų literatūra – Li Yanniano poema apie neįtiketino grožio moterį, kuri atnešė nelaimę dvim vyrams.

Filmas buvo kuriamas Sičuane ir Ukrainoje – būtent čia po ilgų paieškų buvo rastas režisieriaus reikalavimus atitinkantis peizažas. Kaip ir „Bebaimyje“, „Skraidačių durklų namose“ vizualoji filmo koncepcija bei choreografija daug svarbesnė už filmo istoriją, kurią, regis, dažnai užgožia nuostabaus grožio epizodai. Todėl filmą galima žiūrėti ir nesigilinant į gana sudėtingą intrigą.

Garsus amerikiečių produiseris ir režisierius Edwardas Zwickas, „Pasipriešinimą“ (TV3, 12 d. 21.30) filmavo Lietuvoje. Pasak Zwicko, „šiaurietaiška šviesa leido sukurti monochromišką vaizdą, kuris pabrėžė miške tyrančią tamsą, samanų drėgmę ir nepastebimą dangų – būtent tokios ir buvo filmo herojų gyvenimo realybos“. Režisierius nusprendė perkelti į ekraną brolių Bielskių istoriją. Antrojo pasaulinio

karo metais Baltarusijos miškuose jie būrė partizanų būrius, statė slėptuvės, vėliau pavadintas miško Jerezale (čia veikė net mokyklos), ir kovojo su vokiečiais bei vietiniams kolaborantais. Būriai išgelbėjo nuo Holokausto tūkstančius žydų. Bielskių istorija ir partizanų didvyriškumas paneigia ne vieną vėlesnį mitą apie mirčiai nesipriešinusius žydus. Brolių, kuriuos filme suvaidino Danielis Craigas, Lievas Schreiberis ir Jamie Bellas, buvo sudėtingos ir nevienprasmiskos asmenybės. Deja, Zwickas nusprendė nesipriešinti panašios tematikos holividinių filmų schemoms, todėl „Pasipriešinime“ brolių Bielskių istorija pasakojama nesigilinančiai į istorines detales, supaprastinant ir pabrėžiant tik brolių ir viso žydų pasipriešinimo didvyriškumą. Nežinau, ar tai įvyko sąmoningai, bet tie, kurie atsinauja sovietinius filmus apie partizanus, žiūrėdami „Pasipriešinimą“ patirs ne vieną nostalgiką *déjà vu*.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

Bandymai su žiūrova

Michaelio Haneke's filmas „Baltas kaspinas“

Živilė Pipinytė

Michaelio Haneke's filmas „Baltas kaspinas“ („Das Weisse Band“, Vokietija, Prancūzija, Austrija, Italija, 2008) perkelia į Prūsijos kaimą. Pirmojo pasaulinio karo išvakarėse. Iš pradžių sunku atsikratyti išpūdžio, kad grįžai į gerai pažįstamą erdvę ir laiką: būtent apie tokią Vokietiją rašė Thomas Mannas, „Daktare Fauste“ bandydamas suprasti fašizmo, infernalinių blogių ištakas. „Balto kaspino“ ryšys su klasikine literatūra akivaizdus, todėl sunku patikėti, kad tai ne ekrанизacija, kad filmas sukurtas pagal originalų scenarijų. Tai – pirmas išpūdis. Bet jis padeda suprasti, kad šiam tariajamam literatūriskumė slypi savotiškas režisieriaus iššūkis. Haneke grįžta prie aukštosios kultūros suformuluotu intelektualiniu diskursu standartu, tarsi atsiribota nuo postmodernistinių žaidimų pagundų. Jis kuria pabrėžtinai „senamadišką“ filmą. Bet tai – dar viena režisieriaus provokacija. Haneke atiduoda filmą tradiciniam, už kadro pasileikančiam pasakotojui – buvusiam kaimelio mokytojui, kuris ir senatvėje negali suprasti, kas iš tikrujų atsitiko 1914-ųjų vasarą. Ne-

spalvota juosta suteikia filmui „objektyvumo“, o kartu pabrėžia nenuro manipuliuoti žiūrovo jausmias išpūdį. Haneke akivaizdžiai pasisiesti intelektualiniais šiuolaikinio žiūrovo sugerbėjimais, o tai jau savaiame provokuoja. Kaip ir detektyvinė filmo mišlė, kurią kiekvienas turės įminti pats.

Haneke supina „Baltame kaspine“ daug linijų, personažų, temų. Jis rodo kelių šeimų istorijas. Kiekviena – tiksliai psichologiskai motyvuota. Barono šeima grįžta namo iš Italijos, jo žmona ilgesis tos saulės ir tingios atmosferos. Daugiauvi kės pastoriaus šeimos istorija skiriasi nuo ekonomo. Našlys gydytojas turi savo problemą, jo vaikai – taip pat. Haneke sugeba išvengti intelektualiams filmams īprastos schemas – meistriškai iš menkų detalių ar tiesiog kelių žodžių ir gestų lipdų savo personažų priešstores, todėl jie – gyvi žmonės. Užtenka kelių kad ir punktyriškai plėtojamų motyvų, pažydziai, paukščio narvelys ar gydytojo sūnaus klausimo apie mirtį prie pietų stalą.

Bet iki menkiusiai detalių realistiškas „Balto kaspino“ kaimas – tai, be abejų, ir hierarchiškos, pagal griežtas taisykles gyvenančios vi-

suomenės metafora. Pasaulis griežtai padalytas į viršų ir apačią. Viršuje – dvarininkas, dvaro ekonomas, gydytojas, pastorius, mokytojas. Jie turi idealus ir griežtą vertybų sistemą. Apačioje – tylinių liaudis ir bebalės moterys. Vyrami jų vertybės atrodo amžinos: Dievo meilė, dora, paklusnumas ir turčių kaupimas. Kad jas išdegta savo vaikams, vyrai pasirengę imtis bet kokių priemonių. Žinoma, ir prievertos. Pirmiausia jos imamas prieš vaikus.

Tobulai išretinta „Balto kaspino“ atmosfera nuo pat pradžios kupina visur tvyrančios prievertos. Iš pradžių ji atrodo beprasmiška – jojančios gydytojas užkluiuo už nutiestos virvės, susižeidė. Vélesnės taip pat beprasmiškos mirtys ar prievertos aktais kondensuoja tą atmosferą, kuriai i pabaigą atrodo beveik nepakeiliama. Kaip ir filmuose „Smagūžiai“ ar „Paslepata“, Haneke eksperimentuoja su žiūrovais: kiek jie gali žiūrėti į žiaurų elgesį su vaikais, moterų išnaudojimą ir žeminių, apskritai kaupinti prievertos vaizdus. Tradicinis kinas galiausiai žiūrovui suteikia satisfakciją – blaugis nubaudžiamas. Haneke's filmuose tos akimirkos neverta lauki. „Baltame kaspine“ panašaus

laukimo bergždumą pabrėžia tobula tuštuma. Kadas, suprantama, nebūna tuščias – kompozicija dažnai primena seną fotografiją, iš kurios jau seniai išnyko gyvybė. Senidailtai, drabužiai, o svarbiausia – pamirštai papročiai (mokytojo apsilankymas mylimos merginos tėvų namuose, pastoriaus ar barono šeimos būtis ir pan.) pabrėžia buvimą tuštumoje. Tai – jausmuo tuštuma. Tai pasaulis, kuriamo nėra meilės. Jos vieta užėmė tariamai moraliniai principai, kuriais dažniausiai ir danguosi visokiu atmainu veidmainiai.

Todėl visiškai nekeista, kad vairai suranda savų būdų, kaip užpildyti tą tuštumą. Jų žiaurus žaidimai – reakcija į nuolat namuose ir mokykloje patiriamą suaugusiu agresiją. Vaikai negali būti savimi. Jie – tėvų nuosavybė, todėl turi būti tobuli tėvų noru pildytojai. Naijios vaikų sielos tam priešinasi. Bet juk jos sugeria viską, kas tvyro ap-

link. Haneke ir vėl nepastebimai apvertė aukštyn kojomis tradicinio kino žiūrovų lūkesčius: vaikai yra slaptų jų tėvų troškimų projekcijos. Tiksliau, jie pateikia savo tėvų kaltės ir bausmės ritualus gryna forma. Tėvas gali tai užmaskuoti savai poetišku baltu kaspiniu, vaikas iš tos metaforos sukurs savo ritulą, atskleisdamas tikrają jo esmę. Peržengę vieną ribą, jis jau bus pasirengęs peržengti ir kitas, dar bausnes. Juk netrukus prasidės karas, po kurio pasaulis neatpažistamai pasikeis.

Bet „Baltas kaspinas“ nėra tik atsakymas į klausimą apie nacizmo ištakas. Rodydamas valdančių vyru, tylinių moterų ir nemylių vaikų pasaulį, Haneke nuosekliai įrodo, kad Dievo, valdžios, tėvo (arba tradicinės šeimos), pareigos viršenybę teigianti, kaltės bei bausmės žaidimus pamégusi visuomenę neišgiamai išsigimsta.

Parodos	Galerija „Meno niša“ Basanavičiaus g. 1/13 nuo 13 d. – paroda „Vienas gramas aukso“	Maironio lietuvių literatūros muziejus Rotušės a. 13 „Aleksandru Dambrauskui-Adomui Jakštui – 150“, „Juozui Kralikauskui – 100“ „Pauliui Širviliui – 90“; „...širdy nešu praejusių svajonių aidą“ (Vladui Šlaitui – 90); „Sugržimas“ (dail. Rimantas Radžauskas)	Švietimo ir mokslo ministerija kviečia tekti kūrinius Vaikų literatūros premijai gauti												
VILNIUS															
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Architektūros paroda „Našlačiai“ iki 19 d. – tarptautinė kino ir videomeno paroda „Miliujonas ir viena diena“ Paroda „Lietuvos kinas ir dailė“ „Kadrai iš Šarūno Barto filmo „Septyni nematomi žmonės“	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> nuo 15 d. – XXVI tarptautinės medalių meno kūrėjų stovyklos Telšiuose paroda Aštuntosios Baltijos medalių trienale	Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> Tarptautinė meninės knygrišybos paroda „Užrašai paraštėse“	Vilniaus rotušė <i>Didžioji g. 31</i> Gražinos Vitartaitės tapybos paroda „Kuršių nerija“ iki 14 d. – Ježys Karpovičiaus fotografijos Roberto Blaujaus tapybos paroda	KLAIPĖDA	Dailės parodų rūmai <i>Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i> Grupinė bienalės „Erozija“ paroda iki 19 d. – Šarūno Nako projektas iki 12 d. – Lino Liandžbergio, Vytauto Vasiliūno, Kazio Venclovos ir Andriaus Miežio grupinė paroda „3+1“ nuo 17 d. – kultūrinio projekto „Menas senuojuose Lietuvos dvaruose 2010“ baigiamoji paroda										
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalo g. 3 A</i> Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“ Vytauto Urbanavičiaus darbų paroda Paroda „Krokuvos prakartelės“	Jono Meko vizualiųjų menų centras <i>Gynėjų g. 14</i> Paroda „Raktas į meną“	Teatro, muzikos ir kino muziejus <i>Vilniaus g. 41</i> Paroda „Lietuvos kinas. 1909–2009“ Paroda „Borisui Dauguviečiui – 125“ Julijos Skuratovos paroda „Lélė teatre“	Savicko paveikslų galerija <i>Trakų g. 7</i> Raimondo Savicko tapybos paroda „Keliai be pabaigos“	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salė <i>Šv. Jono g. 11</i> Rasos Justaitės-Gecevičienės netradicinių keramikos darbų paroda „Skambanti keramika“	„Juškų Gallery“ <i>Barboros Radvilaitės g. 6 b</i> „Juškų Gallery“ 20 metų jubiliejui skirta paroda „Lietuvos tapybos meistrų“	Galerija „ARgenTum“ <i>Latako g. 2</i> Paroda „Baltai“	Galerija „Rotunda“ <i>A. Rotundo g. 3</i> iki 17 d. – Vidos Domarkienės tapyba	Nacionalinis operos ir baletų teatras <i>10 d. 18.30 – „RUSIŠKASIS HAMLETAS“</i> (pagal Lvan Beethoveną ir G. Mahlerio muz., su fonograma)	Nacionalinis operos ir baletų teatras <i>10 d. 18.30 – „RUSIŠKASIS HAMLETAS“</i> (pagal Lvan Beethoveną ir G. Mahlerio muz., su fonograma)	VILNIUS	KARAS“. Režisierai – R. Tuminas, A. Dapšys	Vilniaus teatras „Lélė“ <i>10 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“</i> (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas			
Senasis arsenalas <i>Arsenalo g. 1</i> Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių būties kultūra Kryždirbystė Lietuvių liaudies muzikos instrumentai	Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį – šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 1644	Kliošo vizualiųjų menų centras <i>Gynėjų g. 14</i> Paroda „Raktas į meną“	„Juškų Gallery“ <i>Barboros Radvilaitės g. 6 b</i> „Juškų Gallery“ 20 metų jubiliejui skirta paroda „Lietuvos tapybos meistrų“	„Juškų Gallery“ <i>Barboros Radvilaitės g. 6 b</i> „Juškų Gallery“ 20 metų jubiliejui skirta paroda „Lietuvos tapybos meistrų“	„Juškų Gallery“ <i>Barboros Radvilaitės g. 6 b</i> „Juškų Gallery“ 20 metų jubiliejui skirta paroda „Lietuvos tapybos meistrų“	Galerija „ARgenTum“ <i>Latako g. 2</i> Paroda „Baltai“	Galerija „Rotunda“ <i>A. Rotundo g. 3</i> iki 17 d. – Vidos Domarkienės tapyba	„Juškų Gallery“ <i>Barboros Radvilaitės g. 6 b</i> „Juškų Gallery“ 20 metų jubiliejui skirta paroda „Lietuvos tapybos meistrų“	Nacionalinis operos ir baletų teatras <i>10 d. 18.30 – „RUSIŠKASIS HAMLETAS“</i> (pagal Lvan Beethoveną ir G. Mahlerio muz., su fonograma)	Nacionalinis operos ir baletų teatras <i>10 d. 18.30 – „RUSIŠKASIS HAMLETAS“</i> (pagal Lvan Beethoveną ir G. Mahlerio muz., su fonograma)	VILNIUS	stygos“. P. Meškelės ir „Rojaus tūžų“ romanų vakaras. Rež. – A. Latėnas	Vilniaus teatras „Lélė“ <i>10 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“</i> (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas		
Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Vilniaus bernardinės: kasdienybė ir šventės. Archeologinių tyrinėjimų medžiaga“	„Lietuvos aidero“ galerija <i>Zemaitijos g. 11</i> Klaudijaus Petruolio tapyba	„Lietuvos aidero“ galerija <i>Isėganytojo g. 2 / Bokšto g. 4</i> Aleksandro Poklado paroda	Užupio galerija <i>Užupio g. 3</i> Aukškaliųjų juvelyrų ir metalo plastikos paroda „Nustebink mane 2010“	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Piliés g. 40</i> iki 15 d. – Viktorijos Daniliauskaitės koliažų ir piešinių paroda „Tyliai“	Pylimo galerija <i>Pylimo g. 30</i> „Šiuolaikinė modernioji lietuvių tapyba“	Kaunas	M. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12</i> Dogo Bankovo (Bulgarija) kūrybos paroda Šiuolaikinės kinų kaligrafijos paroda	Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16</i> Elenos Kniukšaitės tapyba	Vilniaus muzės teatras <i>10 d. 18.30 – „FREKEN JULIJAI“</i> Rež. – A. Arcima	Vilniaus mazasis teatras <i>10 d. 18.30 – „FREKEN JULIJAI“</i> Rež. – A. Arcima	KARAS“. Režisierai – R. Tuminas, A. Dapšys	15 d. 18.30 – „Mano sielos netylančios stygios“. P. Meškelės ir „Rojaus tūžų“ romanų vakaras. Rež. – A. Latėnas	Vilniaus teatras „Lélė“ <i>10 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“</i> (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas		
LDS galerija „Kairė-dešinė“ <i>Latako g. 3</i> iki 18 d. – paroda „Latako g. 3“	Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> nuo 14 d. – „Artscape“: Jesperas Justas (Danija), S&P Stanikai	Galerija „Znad Wilii“ <i>Isėganytojo g. 2 / Bokšto g. 4</i> Aleksandro Poklado paroda	Užupio galerija <i>Užupio g. 3</i> Aukškaliųjų juvelyrų ir metalo plastikos paroda „Nustebink mane 2010“	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Piliés g. 40</i> iki 15 d. – Viktorijos Daniliauskaitės koliažų ir piešinių paroda „Tyliai“	Pylimo galerija <i>Pylimo g. 30</i> „Šiuolaikinė modernioji lietuvių tapyba“	M. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12</i> Dogo Bankovo (Bulgarija) kūrybos paroda Šiuolaikinės kinų kaligrafijos paroda	Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16</i> Elenos Kniukšaitės tapyba	Vilniaus mazasis teatras <i>10 d. 18.30 – „FREKEN JULIJAI“</i> Rež. – A. Arcima	Vilniaus mazasis teatras <i>10 d. 18.30 – „FREKEN JULIJAI“</i> Rež. – A. Arcima	15 d. 18.30 – „Mano sielos netylančios stygios“. P. Meškelės ir „Rojaus tūžų“ romanų vakaras. Rež. – A. Latėnas	15 d. 18.30 – „Mano sielos netylančios stygios“. P. Meškelės ir „Rojaus tūžų“ romanų vakaras. Rež. – A. Latėnas	Vilniaus teatras „Lélė“ <i>10 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“</i> (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas			
„Arkos“ galerija <i>Aušros Vartų g. 7</i> Tapybos paroda „Vynuogių derliaus korida“ Tapybos paroda „Raudona“	„Titaniko“ ekspozicijų salės <i>Maironio g. 3</i> Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos jubiliejinė paroda „Nuo A iki 50“	Vilniaus fotografių galerija <i>Stiklių g. 4</i> Aurimo Strumilos fotografių paroda „Šanchajaus rapsodija“	Istorinė LR Prezidentūra <i>Vilniaus g. 33</i> „Po raudonaja žvaigžde: Lietuvos dailė 1940–1941 m.“	„Prospektu“ fotografių galerija <i>Gedimino pr. 43</i> iki 11 d. – fotografių konkursas „Debiutas“ laureatų paroda	Parodos	Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Architektūros paroda „Našlačiai“ iki 19 d. – tarptautinė kino ir videomeno paroda „Miliujonas ir viena diena“ Paroda „Lietuvos kinas ir dailė“ „Kadrai iš Šarūno Barto filmo „Septyni nematomi žmonės“	Galerija „Meno niša“ Basanavičiaus g. 1/13 nuo 13 d. – paroda „Vienas gramas aukso“	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> nuo 15 d. – XXVI tarptautinės medalių meno kūrėjų stovyklos Telšiuose paroda Aštuntosios Baltijos medalių trienale	Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> Tarptautinė meninės knygrišybos paroda „Užrašai paraštėse“	Vilniaus rotušė <i>Didžioji g. 31</i> Gražinos Vitartaitės tapybos paroda „Kuršių nerija“ iki 14 d. – Ježys Karpovičiaus fotografijos Roberto Blaujaus tapybos paroda	Klaipėda	Dailės parodų rūmai <i>Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i> Grupinė bienalės „Erozija“ paroda iki 19 d. – Šarūno Nako projektas iki 12 d. – Lino Liandžbergio, Vytauto Vasiliūno, Kazio Venclovos ir Andriaus Miežio grupinė paroda „3+1“ nuo 17 d. – kultūrinio projekto „Menas senuojuose Lietuvos dvaruose 2010“ baigiamoji paroda	Klaipėda	Dailės parodų rūmai <i>Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i> Grupinė bienalės „Erozija“ paroda iki 19 d. – Šarūno Nako projektas iki 12 d. – Lino Liandžbergio, Vytauto Vasiliūno, Kazio Venclovos ir Andriaus Miežio grupinė paroda „3+1“ nuo 17 d. – kultūrinio projekto „Menas senuojuose Lietuvos dvaruose 2010“ baigiamoji paroda	Vilniaus teatras „Lélė“ <i>10 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“</i> (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas
„Lietuvos aidero“ galerija <i>Zemaitijos g. 11</i> Klaudijaus Petruolio tapyba	„Lietuvos aidero“ galerija <i>Isėganytojo g. 2 / Bokšto g. 4</i> Aleksandro Poklado paroda	Užupio galerija <i>Užupio g. 3</i> Aukškaliųjų juvelyrų ir metalo plastikos paroda „Nustebink mane 2010“	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Piliés g. 40</i> iki 15 d. – Viktorijos Daniliauskaitės koliažų ir piešinių paroda „Tyliai“	Pylimo galerija <i>Pylimo g. 30</i> „Šiuolaikinė modernioji lietuvių tapyba“	Kaunas	M. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12</i> Dogo Bankovo (Bulgarija) kūrybos paroda Šiuolaikinės kinų kaligrafijos paroda	Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16</i> Elenos Kniukšaitės tapyba	Vilniaus mazasis teatras <i>10 d. 18.30 – „FREKEN JULIJAI“</i> Rež. – A. Arcima	Vilniaus mazasis teatras <i>10 d. 18.30 – „FREKEN JULIJAI“</i> Rež. – A. Arcima	15 d. 18.30 – „Mano sielos netylančios stygios“. P. Meškelės ir „Rojaus tūžų“ romanų vakaras. Rež. – A. Latėnas	15 d. 18.30 – „Mano sielos netylančios stygios“. P. Meškelės ir „Rojaus tūžų“ romanų vakaras. Rež. – A. Latėnas	Vilniaus teatras „Lélė“ <i>10 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“</i> (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas			
„LDS“ galerija „Kairė-dešinė“ <i>Latako g. 3</i> iki 18 d. – paroda „Latako g. 3“	Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> nuo 14 d. – „Artscape“: Jesperas Justas (Danija), S&P Stanikai	Galerija „Znad Wilii“ <i>Isėganytojo g. 2 / Bokšto g. 4</i> Aleksandro Poklado paroda	Užupio galerija <i>Užupio g. 3</i> Aukškaliųjų juvelyrų ir metalo plastikos paroda „Nustebink mane 2010“	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Piliés g. 40</i> iki 15 d. – Viktorijos Daniliauskaitės koliažų ir piešinių paroda „Tyliai“	Pylimo galerija <i>Pylimo g. 30</i> „Šiuolaikinė modernioji lietuvių tapyba“	M. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12</i> Dogo Bankovo (Bulgarija) kūrybos paroda Šiuolaikinės kinų kaligrafijos paroda	Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16</i> Elenos Kniukšaitės tapyba	Vilniaus mazasis teatras <i>10 d. 18.30 – „FREKEN JULIJAI“</i> Rež. – A. Arcima	Vilniaus mazasis teatras <i>10 d. 18.30 – „FREKEN JULIJAI“</i> Rež. – A. Arcima	15 d. 18.30 – „Mano sielos netylančios stygios“. P. Meškelės ir „Rojaus tūžų“ romanų vakaras. Rež. – A. Latėnas	15 d. 18.30 – „Mano sielos netylančios stygios“. P. Meškelės ir „Rojaus tūžų“ romanų vakaras. Rež. – A. Latėnas	Vilniaus teatras „Lélė“ <i>10 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“</i> (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas			
„Arkos“ galerija <i>Aušros Vartų g. 7</i> Tapybos paroda „Vynuogių derliaus korida“ Tapybos paroda „Raudona“	„Titaniko“ ekspozicijų salės <i>Maironio g. 3</i> Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos jubiliejinė paroda „Nuo A iki 50“	Vilniaus fotografių galerija <i>Stiklių g. 4</i> Aurimo Strumilos fotografių paroda „Šanchajaus rapsodija“	Istorinė LR Prezidentūra <i>Vilniaus g. 33</i> „Po raudonaja žvaigžde: Lietuvos dailė 1940–1941 m.“	„Prospektu“ fotografių galerija <i>Gedimino pr. 43</i> iki 11 d. – fotografių konkursas „Debiutas“ laureatų paroda	Parodos	Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Architektūros paroda „Našlačiai“ iki 19 d. – tarptautinė kino ir videomeno paroda „Miliujonas ir viena diena“ Paroda „Lietuvos kinas ir dailė“ „Kadrai iš Šarūno Barto filmo „Septyni nematomi žmonės“	Galerija „Meno niša“ Basanavičiaus g. 1/13 nuo 13 d. – paroda „Vienas gramas aukso“	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> nuo 15 d. – XXVI tarptautinės medalių meno kūrėjų stovyklos Telšiuose paroda Aštuntosios Baltijos medalių trienale	Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> Tarptautinė meninės knygrišybos paroda „Užrašai paraštė						

11, 12 d. 12, 15 val., 14 d. 11, 13 val., 15, 17 d. 11, 13, 15 val., 16 d. 11 val. Mažojoje scenoje – PREMJERA! „KIŠKIS PABĖGĖLIUS“ (pagal L. Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kaliošai“). Rež. – A. Sunklodaitė	koncertas. Dalyvauja S. Šiaučiulio džiazo kvartetas	Vilniaus paveikslų galerija 10 d. 18 val. – P. Geniušo kompaktinės plokštėlės „Robert Schumann“ pristatymas. Vakarą ves kompozitorius Š. Nakas
11 d. 18 val. Penktuojoje salėje – D. Danis „AKMENŲ PELENAI“. Rež. – A. Jankevičius	11 d. 18 val. – C. Goldoni „VIEŠBUČIO ŠEIMININKĘ“. Rež. – R. Steponavičiūtė	Šv. Jonu bažnyčia 11 d. 18 val. – 2010 metų vargonų kompozitorių jubiliatų koncertas. Dalyvauja V. Pinkevičius
11 d. 18 val. Parketinėje salėje – „NUTOLE TOLIAI“ (pagal P. Širvio poezią). Rež. – C. Graužinis („Cezario grupė“)	PANEVĖŽYS	Lietuvos gitaros muzikos rėmimo fondas 11 d. 18 val. – E.E.Schmitto „JAUSMU TEKTONIKA“. Rež. – P. Gaidys (Klaipėdos dramos teatras)
12 d. 18 val. Penktuojoje salėje – H. Ibseno „ŠMÉKLOS“. Rež. – A. Arcima	10 d. 18 val. – W. Aleno „NUODÉMIŲ MIESTAS“. Rež. – O. Šapošnikovas („Domino teatras“)	12 d. 18 val. – G. Grajausko „MERGAITĖ, KURIOS BIJOJO DIEVAS“. Rež. – J. Vaikus
12 d. 18 val. Penktuojoje salėje – „VISKAS ARBA NIEKO“. Rež. – C. Graužinis („Cezario grupė“, „Menų spaustuvė“)	Koncertai	KAUNAS
14 d. 18 val. Tavernos salėje – I. Pukelytė „MEILĖ PARYŽIUJE“. Rež. – I. Pukelytė	Lietuvos nacionalinė filharmonija 11 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – Lietuvos kamerinis orkestras. Solistė G. Vainberg-Tatz (fortepijonas, JAV). Solistas ir dirigentas A. Roždestvenskis (smuikas, Rusija). Programoje J. Haydno, A. Schnittke's, F. Mendelssohno-Bartholdy kūriniai	Kauno filharmonija 11 d. 7 val. – Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Solistė S. Rinkevičiūtė (smuikas). Dir. – G. Rinkevičius
14 d. 18 val. Penktuojoje salėje – „KOVA“ (pagal F. Kafkos kūrybą). Rež. – P. Ignatavicius (Šiaulių dramos teatras)	12 d. 12 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – kompozitorės K. Vasiliauskaitės dainos vaikų chorui. Videoprojekcijos autorės: J. Šurnaitė ir A. Urbonaitė, rež. – J. Šurnaitė, dail. – A. Urbonaitė. Atlikėjai S. Jančaitė (sopranas), K. Vasiliauskaitė (fortepijonas), berniukų ir jaunuolių choro „Aužuoliukas“ grupė ir instrumentinis ansamblis	Kauno menininkų namai 11, 12 d. 16 val. <i>Výtauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje</i> – varpu muzikos koncertai. Kariljonų skambinės J. Vilnonis
14 d. 19 val. Mažojoje scenoje – M. Walczako „KELIONĖ Į KAMBARIO VIDŪ“. Rež. – A. Jankevičius	12 d. 16 val. <i>Vilniuje, Taikomosios dailės muziejuje</i> – D. Bagurskas (kontrabosas), L. Dorfmanas (fortepijonas)	14 d. 18 val. – M. Zimkus (tenoras), E. Čiūčinskaitė (sopranas), P. Gudinaitė ir G. Špečkauskaitė (fortepijonas)
15 d. 18 val. Ilgajoje salėje – B. Srljanovič „SKERIAI“. Rež. – R. Atkočiūnas	15 d. 14 val. <i>Žiežmarių kultūros centre</i> – J. Leitaitė (mecosopranas), G. Savkovas (akordeonas), P. Daukšytė (smuikas). Programoje F. Schuberto, M. Legrand'o, I. Dunajevskio dainos; melodijos iš populiarų miuziklų ir kino filmų	16 d. 18 val. – Kauno džiazo kvintetas, alto saksofonistė ir vokalistė J. Sakalytė
15 d. 18 val. Penktuojoje salėje – M. Zalytės „MARGARITA“. Rež. – A. Keleris (J. Miltinio dramos teatras)	16 d. 18 val. <i>Panėvėžio dailės galerijoje</i> – J. Leitaitė (mecosopranas), Valstybinis Vilniaus kvartetas. Dalyvauja R. Bliskevičius (altas) ir K. Kulakuskas (violončelė)	Vakarai
16, 17 d. 18 val. Ilgajoje salėje – A. Čechovas „PALATA“. Ins. aut. ir rež. – R. Kazlas	16 d. 18 val. <i>Telšių Žemaitės dramos teatre</i> – „Dedikacija karalienei Barborai Radvilaitei“. Ansamblis „Musica humana“ (meno vad. ir dir. – A. Vizgirda), senojo šokių trupė „Festa cortese“ (meno vad. – A. Žutautienė), aktorių V. Rumšas (skaitovas)	VILNIUS
16 d. 19 val. Mažojoje scenoje – A. Slavovskio „BAUSTI NEGALIMA PASIGAILĖTI“ (Pjesė Nr. 27). Rež. – D. Tamulevičiūtė (Valstybinis jaunimo teatras)	Rašytojų klubas 14 d. 17.30 – J. Marcinkevičiaus 110-ujų gimimo metinių minėjimas. J. Marcinkevičiaus literatūrinės premijos įteikimas.	Rašytojų klubas 14 d. 17.30 – J. Marcinkevičiaus 110-ujų gimimo metinių minėjimas. J. Marcinkevičiaus literatūrinės premijos įteikimas.
16 d. 19 val. Mažojoje scenoje – A. Slavovskio „BAUSTI NEGALIMA PASIGAILĖTI“ (Pjesė Nr. 27). Rež. – D. Tamulevičiūtė (Valstybinis jaunimo teatras)	Dalyvauja rašytojai R. Marcėnas, V. Ruzdžianskas, istorikas B. Ivanovas, aktorė G. Urbonaitė ir kt.	14 d. 17.30 – A. Zurbo romano „Krisius“ pristatymas. Dalyvauja knygos autorius A. Zurba, rašytoja A. Karosaitė, literatūros kritikas A. Guščius, aktorė G. Urbonaitė
17 d. 12 val. – „NYKŠTUKAS NOSIS“. Dir. – V. Visockis	16 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – V. Povilonienės naujos kompaktinės plokštėlės „Lietuvių liaudies dainos“ pristatymas	Vilniaus mokytojų namai 11 d. 10–15 val. – kalėdinė mugė–paroda „Angelų vaikai – su meile jums“
17 d. 18 val. – U. Giordano „ANDRÉ ŠENJÉ“. Dir. – J. Geniušas	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – V. Povilonienės naujos kompaktinės plokštėlės „Lietuvių liaudies dainos“ pristatymas	13 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – „Senosios Vilniaus miesto tradicijos“. Dalyvauja L. Klimka
18 d. 18 val. – E. Kálmáno „GRAFAITÉ MARICA“. Dir. – J. Janulevičius	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“	14 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – V. Povilonienės naujos kompaktinės plokštėlės „Lietuvių liaudies dainos“ pristatymas
Kauno mažasis teatras	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
11 d. 18 val. – „MOKĖK – DUOSIU“ (pagal G. Gugevičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“). Rež. – V. Balsys	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
15 d. 10, 12, 14 val., 16 d. 10, 12 val. – A. Dilytės „VENECIJOS PASAKA“. Rež. – A. Baniūnas	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
Kauno valstybinis lėlių teatras	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
11 d. 12 val. <i>Valerijos ir Stasio Ratkevičių lėlių muziejuje</i> – „KIŠKIS DRĄSUOLIS“. Rež. – A. Žiurauskas	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
12, 19 d. 12 val., 18 d. 12 ir 14 val. – PREMJERA! „SNIEGO PASAKA“. Aut. ir rež. – O. Žiugžda, dail. – A. Jankauskienė	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
12, 18, 19 d. 13 val. – „ŽAISLIUKO ISTORIJA“. Aut. ir rež. – R. Bartninkaitė	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
KLAIPĖDA	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
10, 11 d. 18.30 – P. Čaikovskio „SPRAG-TUKAS“ (pagal fonogramą)	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
14 d. 12 val. – B. Pavlovskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
ŠIAULIAI	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
Šiaulių dramos teatras	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“
10 d. 18 val. – Šiaulių berniukų ir jaunuolių choro „Dagilėlis“ (meno vad. – R. Adomaitis)	15 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – muzikos vakaras, skirtas Z. Žaraikinos atminimui	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – vakaras kalbininko J. Jablonskio 150–osioms metinėms paminėti. Dalyvauja E. Griciuviénė, D. Smalinskis ir Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankeliai“

Bibliografinės žinios

MENAS

Būties ženklai : [küryba, 1964–2009] : grafika, tapyba, asamblažas, skulptūra / Alfonsas Čepauskas ; [pratarmė Nijolės Nevčesauskiene]. – Vilnius : Ars longa, 2009 (Vilnius : Petro ofsetas). – 83, [1] p. : iliustr. – Santr. angl. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-9590-6-9

M.K. Čiurlionis and Lithuanian art at the beginning of the 20th century / Laima Laučkaitė ; [translated into English by Jayde Will]. – 2nd ed. – Vilnius : Baltos Lankos Publishers, [2010] (Kaunas : Spindulio sp.). – 39, [1] p. : iliustr. – (Lithuania on first acquaintance, ISSN 1822-6965). – Virš. aut. nenurodyta. – Tiražas 700 egz. – ISBN 978-9955-23-264-3

M.K. Čiurlionis e l'arte Lituana all'inizio del XX secolo / Laima Laučkaitė ; [tradotto in italiano da leva Musteikytė]. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2010] (Kaunas : Spindulio sp.). – 39, [1] p. : iliustr. – (Primo incontro con la Lituania). – Virš. aut. nenurodyta. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-23-069-4

M.K. Čiurlionis und die litauische Kunst zu Beginn des 20. Jahrhunderts / Laima Laučkaitė ; [Übersetzung ins Deutsche: Daiva Peterite]. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2010] (Kaunas : Spindulio sp.). – 39, [1] p. : iliustr. – (Erste Bekanntschaft mit Litauen). – Virš. aut. nenurodyta. – Serijos ISSN klaidings: ISSN 1822-6965. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-23-261-2

Eglė Kuckaitė : [grafikė : albums / vertėjas Jayde Will]. – Vilnius : Artseria, 2010 ([Vilnius] : Sapnų sala). – 96 p. : iliustr., portr. – (Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai = Contemporary Lithuanian artists). – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas 700 egz. – ISBN 978-9986-420-84-2

Lietuvos kryždirbiai ir kryždirbystė XX a. pervaystose / Gražina Marija Martinaitienė ; Lietuvos kultūros tyrimų institutas. – Vilnius : Savastis, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 119, [1] p. : iliustr. – Santr. angl. – Tiražas [800] egz. – ISBN 978-9986-420-84-2

GROŽINĖ LITERATŪRA

Baronas Miunhauzenas : [romanas] / Gottfried August Bürger ; iš vokiečių kalbos vertė Dominykas Urbas ; [iliustravo Gustave Doré]. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGITO, 2010] (Kaunas : Indigo print). – 222, [2] p. : iliustr. – Tiražas [2000] egz.

„Trys įtemptos dienos“

Savaitės filmai

Baltas kaspinas *****

...Prūsijos kaimas Pirmojo pasaulinio karo išvakarėse. Ramų gyvenimą sudrumščia keisti įvykiai: susižedžia gydytojas, dingsta barono sūnus, sudega daržinė, žūsta kaimietė. Michaelis Haneke užmena sudėtingą kriminalinę mīslę, kurią turės išspręsti patys žiūrovai. Vis dėlto intelektualinis filmo žiūrėjimo malonumas – ne mīslės įminimas, o kartu su režisieriumi stebima kaimo kasdienybė. Iš pirmo žvilgsnio įprasta, jidėmiai išsižūrėjus ji tampa vis tirštesnė. Šiame mikropasaulyje dominuoja vyrai – pastorius, baronas, jo ekonomas, gydytojas. Jie yra gyvenimo valdovai ir tévai, siekiantys, kad jų vaikai būtų idealūs. Todėl šie nuolat žiauriai baudžiami. Baltas nekaltumo kaspinas ant rankovės tampa ženklu, kuris vaiko sieloje gindo agresiją. Kanų kino festivalio „Auksine palmės šakelė“ ir geriausio Europos filmo apdovanojimus pelniusiame filme režisierius supina keliolikos filmo personažų likimus ir auklėjimo, tikėjimo Dievu, kaltės bei bausmės temas. Nespalvot, sena fotografija primenančio filmo atmosfera kupina prievertos ir baimės. Haneke provokuoja ir priverčia ištrauktį į filme vykstančią diskusiją apie blogi, tūnančių žmogaus viduje. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Christian Friedel, Leonie Benesch, Burchart Klaussner, Ulrich Tukur, Susanne Lothar (Vokietija, Prancūzija, Austrija, Italija (2008). (Vilnius)

Coco Chanel ir Igoris Stravinskis ***

...Paryžius, 1913-icj. Pasinėrusi į darbus Coco Chanel (Anna Mouglalis) išgyvena savo didžiąją gyvenimo meilę su turtuoliu Boy Capeliu. Eližiejus laukę teatre kompozitorius Igoris Stravinskis (Mads Mikkelsen) pristato savo antikomformistiską „Sventajį pavasarį“. Coco dalyvauja premjeroje. Bet abu šio filmo herojai susipažins tik po septynerių metų, kai Coco bus ižymybė, o Igoris ras prieglobstį nuo bolševikų Paryžiuje. Coco pasiūlys Stravinskui kartu su žmona ir vaikais apsigyventi jos viloje. Taip prasidės menininkų draugystė. Šis Jano Kouneno filmas 2009-aisiais uždarė oficialiajai Kanų kino festivalio programą (Prancūzija, 2009). (Vilnius)

Šileisk mane ***

Prieš kelerius metus ir pas mus rodytas švedų filmas sulaukė holivudiško perdirbinio. Mattas Reevesas perpasakoja istoriją apie paauglį Oveną (Kodi Smit-McPee), išgyvenantį tévų skyrybas. Jis vis dažniau tampa bendrakasių pašaipų objektu. Vienišas berniukas svajoja atkeršyti savo persekiotojams. Vieną dieną kaimynystėje pasirodo paslaptingoji Ebé (Chloe Moretz). Ji išeina į kiemą tik sutemus ir kaip Ovenas neturi draugų. Ne-trukus paaškės, kad mergaitė kažką slepia... (JAV, D. Britanija, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Šiaurė ****

Trisdešimtmetis Jomaras išgyvena sunkų gyvenimo tarpsnį, ir gydos pašlijusius nervus ir niekaip negali pamiršti merginos, kuri išėjo pas geuliausiu jo draugą. Vieną dieną jis sužino, kad turi vaiką. Iki jo – tūkstantis kilometrų giliai į Šiaurę. Ten ir išsirengia Jomaras, pasiėmęs į kelionę po sniegynus penkis litrus alkoholio. Jo laukia kalnai, užšalę ežerai ir netikėti susitikimai su retų rūšių vienėliais. Būtent jie ir padės pamatyti Jomarui šviesią gyvenimo pusę. Režisierius Rune's Denstado Langlo filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Andersas Baasmo Christiansenas, Marte Aunema, Madsas Sjogardas Pettersenas (Norvegija, 2009). (Vilnius)

Trys įtemptos dienos ***

Garsus scenaristas, „Oskaru“ apdovanotos „Avarijos“ (2004) ir „Elos slėnio“ (2007) režisierius Paulas Haggis sukurė perdirbinį ir perkėlė į savo naują filmpą prancūzo Fredo Cavayé dramos „Dėl jos“ siužetą. Pagrindinius vaidmeniui Haggis pakvietė Russellą Crowe. Šis vaidina mylinčią vyra Džoną Brenaną, kurio gyvenimas vieną dieną apsivertė aukštyn kojom. Džono žmona Lora buvo suimta už žmogžudystę ir nuteista kalėti. Džonas netiki, kad žmona yra nusikaltėlė ir nusprendžia surengti jos pabégimą iš kalėjimo. Filme taip pat pamatysime Liamą Neesoną, Olivia Wilde, Elisabeth Banks (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorius – Linas Vildžiūnas

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Dailė – Monika Krikštopaitė | **Muzika** – Kamilė Rupeikaitė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras** – Sigita Ivaškaitė

Publicistiką – Laima Kreivytė | **Stilius** – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaite

www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

- Forum Cinemas Vingis**
10–16 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (3D, D. Britanija) – 11, 14, 17.30, 21 val.
10, 13–16 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (D. Britanija) – 16 val.; 11, 12 d. – 13.15, 16 val.
10, 12–15 d. – The Chronicles of Narnia: The Voyage of the Dawn Treader (3D, originali versija be subtitrų) – 14.50, 21.15; 11, 16 d. – 14.50
10–16 d. – Žaibiskas kerštas (JAV) – 11.15, 13.45, 16.30, 19, 21.30
Paskutinė naktis (JAV, Prancūzija) – 12.20, 14.30, 17, 19.15, 21.45
16 d. – Megamaindas (3D, JAV) – 21.15
11 d. – G. Verdi „Don Karlas“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.30
10, 12–16 d. – Horizontas (JAV) – 15, 17, 19.30, 22 val.; 11, 12 d. – 13, 15, 17, 19.30, 22 val.
10–16 d. – Haris Poteris ir mirties relikвиjos – 1 dalis (JAV, D. Britanija) – 11, 14, 17.15, 20.15
Trys įtemptos dienos (JAV) – 11.30, 14.15, 17.30, 20.30
10, 12–15 d. – Bjaurusis aš (3D, JAV) – 11.50, 18.15; 11, 16 d. – 11.50
10–15 d. – Volstrytas: pinigai nesnaudžia (JAV) – 18.30, 21.20; 16 d. – 21.20
10, 13, 14, 16 d. – Kai apkabinsiu tave (rež. K. Vildžiūnas) – 19 val.; 11, 12 d. – 14.20, 19 val.
10–16 d. – Vingiuotas kelias namo (JAV) – 16.30, 21.40
10, 13–16 d. – Agora (Ispanija) – 17.45; 11, 12 d. – 12.30, 17.45
10–16 d. – Nevaldoma grėsmė (JAV) – 15.30, 20.45
10, 13–16 d. – Jšileisk mane (JAV, D. Britanija) – 18 val.; 11, 12 d. – 12.45, 18 val.; Ir tū! (JAV) – 15.15, 20.30
13–17 d. – Pelėdų karalystės sargai (Australija, JAV) – 13.20
13–17 d. – Kalėdų giesmė (JAV) – 11, 12.45
13–17 d. – Alisa Stebuklų šalyje (JAV) – 12.45
Forum Cinemas Akropolis
10–15 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (3D, D. Britanija) – 11.45, 15, 16.30, 18.15, 20, 21.30; 16 d. – 11.45, 15, 18.15, 20, 21.30
10–16 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (D. Britanija) – 10.15, 12.30, 14, 15 d. – 21.30; 16 d. – 10.15, 13.30, 20.15; 10–16 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (D. Britanija) – 11.15, 14 val.; 15, 16 d. – 11.45, 20.45; 10–16 d. – Žaibiskas kerštas (JAV) – 11.30, 13.45, 16.15, 18.45, 21.15; Megamaindas (3D, JAV) – 16.45; 10–16 d. – Haris Poteris ir mirties relikvijos – 1 dalis (JAV, D. Britanija) – 13, 18 val.; 10, 12–16 d. – Ir vėl tu! (JAV) – 12.45; 10–15 d. – Vingiuotas kelias namo (JAV) – 19.05, 21.10; 16 d. – 21.10
10–16 d. – Mergina su drakono tatujuote (Danija, Švedija, Vokietija) – 21.20
Cinamonas
10–16 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (D. Britanija) – 10.45, 13.15, 15.45, 18.15, 20.45; Žaibiskas kerštas (JAV) – 11.25, 13.30, 15.30, 17.30, 19.30; Paskutinė naktis (JAV, Prancūzija) – 13.45, 16.15, 18.45, 21.15; Megamaindas (JAV) – 16, 19.05
10–15 d. – Kūdikiai (Prancūzija) – 11, 16 val.; 16 d. – 11 val.
10–16 d. – Mergina, kuri žaidė su ugnimi (Danija, Švedija, Vokietija) – 19.15; 11 d. – 13.15, 17.15; 12 d. – 15.45; 13 d. – 17.30; 14 d. – 19.15; 15 d. – 17 val.
10–16 d. – Mergina, kuri žaidė su ugnimi (Danija, Švedija, Vokietija) – 19.15; 11 d. – 13.15, 17.15; 12 d. – 15.45; 13 d. – 17.30; 14 d. – 19.15; 15 d. – 17 val.
10–16 d. – Coco Chanel ir Igoris Stravinskis (Prancūzija) – 21.45; 11 d. – 19 val.; 12 d. – 21 val.; 13 d. – 19.15; 14 d. – 19.30; 15 d. – 19 val.
10–16 d. – Šiaurė (Norvegija) – 17.15; 12 d. – 15.15; 13 d. – 20 val.; 14 d. – 21.45; 15 d. – 17 val.
10–16 d. – Mergina su drakono tatujuote (Danija, Švedija, Vokietija) – 21.20
KLAIPĖDA
Forum Cinemas
10–15 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (3D, D. Britanija) – 10.15, 13.30, 16.45, 20.15; 16 d. – 10.15, 13.30, 20.15; 10–16 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (D. Britanija) – 11.15, 14 val.; 15, 16 d. – 11.45, 20.45; 10–16 d. – Žaibiskas kerštas (JAV) – 11.30, 13.45, 16.15, 18.45, 21.15; Megamaindas (3D, JAV) – 16.45; 10–16 d. – Haris Poteris ir mirties relikvijos – 1 dalis (JAV, D. Britanija) – 10.45, 14.15, 17.30, 20.45; 10, 13–16 d. – Horizontas (JAV) – 15.15, 18.15, 20.30; 11, 12 d. – 12.45, 15.15, 18.15, 20.30; 10–16 d. – Kaip suomių Kalėdų Senelij... (Norvegija, Prancūzija, Suomi, Švedija) – 17, 19.15, 21.30; 10, 13–16 d. – Trys įtemptos dienos (JAV) – 18 val.; 11, 12 d. – 12.15, 18 val.; 13–17 d. – Bjaurusis aš (JAV) – 12.15; 13–17 d. – Alisa Stebuklų šalyje (JAV) – 12.45
ŠIAULIAI
Forum Cinemas
10–15 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (3D, D. Britanija) – 10.20, 13.15, 16.45, 20 val.; 16 d. – 10.20, 13.15, 20 val.; 10–16 d. – Narnijos kronikos: aušros užkariautojo kelionė (D. Britanija) – 11.20, 14 val.; 15, 16 d. – Žaibiskas kerštas (JAV) – 11, 13.30, 16, 18.30, 20.50; 10, 13–16 d. – Kai apkabinsiu tave (rež. K. Vildžiūnas) – 17, 19.10; 11, 12 d. – 12, 17, 19.10; Šileisk mane (JAV) – 14.15, 21.30; 16 d. – Megamaindas (3D, JAV) – 16.45; 17 d. – Tronas: palikimas (3D, JAV) – 19 val.; 10, 13–16 d. – Haris Poteris ir mirties relikvijos – 1 dalis (JAV, D. Britanija) – 13.50, 17.15, 20.30; 11, 12 d. – 10.40, 13.50, 17.15, 20.30; Horizontas (JAV) – 16.30, 18.50, 21.10

© „7 meno dienos“ Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „Meno dienos“, Bernardinų g. 10, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2617247. Faks. 2611926. El. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. I. Tiražas 1000 egz. Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė. Remia Spaudos, radio ir televizijos rémimo fondas, Atvirios visuomenės instituto Pagalbos fondas Lietuvoje

